

Blik op de Ardennen

TOERISME BELGISCH LUXEMBURG

DOSSIER De boom

Het HOOFD in
de STERREN

HOUFFALIZE
Hoofdstad van de MTB

BOUILLON in de tijd
van de RIDDERS

Azur en Ardenne

VAKANTIE- EN SEMINARIECENTRUM

OPEN
7/7

PRACHTIG
TERRAS

TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN

superpink & ribs

BARVAUX (DURBUY)

Gesitueerd op de hoogten van Barvaux-sur-Ourthe, in de gemeente Durbuy, biedt het vakantie- en seminariedomein Azur en Ardenne een uitzonderlijk panoramisch uitzicht over de omgeving.

Of u nu **een lokaal bier** of een klein hapje wenst te degusteren of kennis wilt maken met **de plaatselijke streekgerechten**. In **Azur en Ardenne** vindt u zeker en vast iets wat aan **uw wensen tegemoet** zal komen.

VAKANTIEDOMEIN

54 KAMERS

WELLNESS

SEMINARIES

Rue de la Jastrée 31
B-6940 Barvaux (Durbuy)

Tel.: +32 (0) 86 21 94 00
Fax: +32 (0) 86 43 45 14

info@azurenardenne.be
www.azurenardenne.be

Like us on

EDITO

Aan bomen ontbreekt het niet in Belgisch Luxemburg . Maar zijn we ons wel bewust van deze rijkdom? Deze nieuwe Blik Op zal ons hierbij helpen.

Alleenstaand aan de rand van het veld of omringd door soortgenoten in het bosmassief ... bomen zijn stille en trouwe metgezellen, ze waken over het landschap en ze geven rust en bescherming.

Naast hun economische waarde, hebben bomen ook een symbolische waarde . Ze zijn getuigen van oude volksgeloven. Ze bewaren oude grenzen die door de tijd vervaagden. En al sinds mensenheugenis zijn ze een bron van inkomsten voor de Ardenners die onze legendarische bossen bebouwen.

Dus, als je er zin in hebt, trek dan je laarzen aan en ga met ons mee op expeditie naar onze hoge en lage, dikke en dunne zuurstofleveranciers.

Wij wensen u veel leesplezier!

De redactie

regardsdardenne@ftlb.be
abonnement.ra@ftlb.be

Adres van de redactie:

Regards d'Ardenne c/o FTLB
quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
regardsdardenne@ftlb.be
Officieel orgaan van de Toeristische
federatie van Belgisch Luxemburg VZW
(FTLB) - Koninklijke maatschappij
Tel.: +32 (0)84 41 10 11
Fax : +32 (0)84 41 04 39
info@luxembourg-tourisme.be

Verantwoordelijk uitgever:

Sabine Vandermeulen
Directeur FTLB - Quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
N° ISSN : 2294.4214

Voorzitter:

René Collin
Hoofredactrice: Anne Segers
regardsdardenne@ftlb.be

Redactiecomité:

Directiecomité van de FTLB

Auteurs:

P. Ghislain, F. Lutgen, F. Lardot, E. Batter,
R. Dupont, P. Willems, J. Cornerotte,
K. Hazard, M. Mathis

redactiesecretaris:

J. Polet

Lay-out:

A. Segers, G. Bissot

Verantwoordelijke voor de advertenties:

Rita Dupont - r.dupont@ftlb.be

Abonnementen service:

Adélaïde Delberghe
abonnement.ra@ftlb.be

Vertaling:

Lingua T - FTLB/ A.Goris

Oplage:

8.000 exemplaren

Gratis

Druk:

IPM Printing - Ganshoren
Blik op de Ardennen draagt zorg voor het
milieu. Het magazine is gedrukt op papier
dat afkomstig is van duurzaam beheerde
bossen (PEFC) en van gecontroleerde en
gecertificeerde loten.

Voor de artikels is enkel hun auteur aan-
sprakelijk. Reproductie, zelfs gedeeltelijk,
van artikels en illustraties die in Blik op de
Ardennen verschenen, is verboden behou-
dens voorafgaand akkoord van de redactie.

Met de steun van
de Provincie Luxemburg

Blik op de Ardennen is gratis verkrijgbaar bij de toeristische infokantoren van
Belgisch Luxemburg en bij de toeristische federatie (FTLB).

U kunt u ook abonneren om het magazine elke trimester thuis te ontvangen.

Om u te abonneren

Stuur ons uw volledig adres door:

- per post:

Regards d'Ardenne - FTLB
Quai de l'Ourthe, 9 - B-6980 La Roche-en-Ardenne

- per mail: abonnement.ra@ftlb.be

- per telefoon: **+32 (0)84 41 10 11**

Gelieve te vermelden of u de Franse of Nederlandstalige versie wilt ontvan-
gen en vanaf welk nummer.

Om uw collectie te vervolledigen

Eerder uitgegeven nummers die niet meer in voorraad zijn kunt u gra-
tis downloaden op onze website www.luxembourg-tourisme.be

Weldra zal het magazine over een exclusieve **blog** beschikken op
dewelke u specifieke artikels over Belgisch Luxemburg zult vin-
den. U kunt er ook zelf aan deelnemen door uw eigen inhoud
voor te stellen : meer informatie per mail aan k.hazard@ftlb.be

Blijf op de hoogte en beleef dagelijks Belgisch Luxemburg:

- De officiële **website**:
www.luxembourg-tourisme.be
- Op **Facebook** "Belgisch Luxemburg"
- Op **youtube** "Belgisch Luxemburg" met onze
eigen video's.

Vragen?

regardsdardenne@ftlb.be

Foto's ©:

FTLB/P.Willems, L.Aproso, A.Segers,
J.Cornierotte, K.Hazard, F.Lutgen, P.Ghislain,
F.Lardot, M.Mathis, Laëtis, JLBPhotos,
Kabloonak Communication, B.Stassen,
Ph.Toussaint, CBAMI/dbcreation, O.Gauthier,
L.Guyot/L'Avenir, B.Romedenne, iStock/
Kamikosa, J.De Coninck, L.Jacques,
J.Goergen, E.Hubert (augoutdenma.be)
Conteszarebours, Musée ducal, Ferme de
la Planche, N.Pierard, B.Vanlysebetten
en Cécile Bolly (p.34 te 38).

Foto cover:

Linde van Longueville (p.42)

© J. Cornerotte

INHOUD

- 6 ARDENS VAKMANSCHAP
Vaux-Chavanne in de vorige eeuw. Dorpsbewoners tonen oud vakmanschap.
- 12 HET ARDENS GEHEUGEN
Bouillon in de tijd van de ridders. Verdedigen, aanvallen en middeleeuws feest.
- 19 DE ARDENNEN VOOR FIJNPROEVERS
Ardens wild onder de loep genomen door Philippe Arnoldy en Mario Elias, twee gereputeerde Ardense chefkoks.
- 24 BLIK VAN DE JONGEREN
Agro-golf en blotevoetenpad in **La Ferme de la Planche** in Montleban.
- 29 DE ARDENNEN ANDERS
De onbereikbare ster bereiken met Giles Robert, van het **Observatoire Centre Ardenne**.
-

DOSSIER

- 34 OP ONTDEKKING IN DE NATUUR
DE BOOM
- 36 Reis door bomenland met **Cécile Bolly**.
- 39 Op ontdekking van **de symboliek van bomen**.
- 43 De **Comptoir forestier** of de toekomst van de Waalse bossen.
- 46 Hoog in de toppen van de bomen met **Pierre Lesage, boomverzorger-klimmer**.
- 48 **Weekend van de Landschappen 2014** : Bomen in de kijker.
-

- 54 ER EVEN HELEMAAL UIT
Houffalize, hoofdstad van de mountainbike.
- 60 DE ARDENNEN ZONDER GRENZEN
Philippe Maldague, gepassioneerd door het verleden en ...grenspalen.
- 65 PATCHWORK
Focus op BAM ! Kunstenfestival in La Roche-en-Ardenne.

VAN OUDE GEBAREN DIE NOOIT ECHT VOORBIJGAAN!

Wie weet nog hoe de steenhouwer van vroeger de rots hakte of hoe de boer zijn boter maakte? Gelukkig zijn er ook vandaag nog mensen met een passie voor oud vakmanschap. Zij doen niets liever dan die gebaren van vroeger weer onder de aandacht brengen tijdens tal van evenementen!

Vaux-Chavanne in de vorige eeuw

Op zondag 17 augustus feesten de pastoor, de kantklosters, de boeren, de smid en de scholieren samen op het ritme van het musettebal. Nee, Vaux-Chavanne heeft geen teletijdmachine op zijn marktplein staan. Hoewel het dorp die dag heel wat oude herinneringen zal ophalen.

Ontmoeting met Marie-Thérèse Hubert, lid van de vzw Vaux-Ch'avant.

"Een aantal dorpelingen waren al een tiental jaar van plan om een dag te organiseren rond de begin 20ste eeuw. Wat ons motiveerde? Het schitterende feest van de oude beroepen van Sart-Lez-Spa! We

gingen er enkele keren kijken en telkens weer waren we vol bewondering! Toen ze van ons project hoorden, hebben de organisatoren niet geaarzeld om te helpen en tips te geven!"

Nostalgie leeft

"We zijn vooral gedreven om de nieuwe generaties te tonen hoe er vroeger gewerkt werd: hooien zoals toen, breien, schoenen lapen, enz. Al die gebaren die we zelf als kind nog hebben gekend. Het leven gaat zo snel en de evolutie kan dit vakmanschap wel eens verloren doen gaan. Voordien waren er bijna tien hoeves in het dorp, nu nog maar één! Welke jongere weet nog hoe er met de hand gemolken werd?"

Het abc van de organisatie

"Onze familie en vrienden sprongen op de kar, maar ook de rest van het dorp was meteen enthousiast over het evenement en bood zich aan als vrijwilliger. Om de ambachtswerkers aan te trekken, heeft de mondtot-mondreclame uitstekend gewerkt. Meer dan vijftig gaven er al present. De hoeve, de school, de houtbewerking, de voeding, de bouw, het huishoudelijk werk en het ambachtswerk zijn allemaal thema's die het Vaux-Chavanne van vroeger weer tot leven zullen brengen. Sinds september 2013 werken we er bijna elke dag aan. Er wordt druk over en weer getelefoneerd! We hebben de aardappels al geplant om klaar te zijn in augustus."

17 augustus 1900

"Concreet zullen de ambachtswerkers een dag lang hun werk voorstellen en zullen een aantal werkplaatsen open zijn voor het publiek (pottenbakken, breien, oogsten, enz.). Het is niet de bedoeling om te verkopen. Een markt is er dus niet. Wel zullen er tal van kraampjes staan in het verkeersvrije dorp. Natuurlijk trekt er ook een processie door de straten. 's Avonds wordt een maaltijd van streekproducten aangeboden en staat ook een bal met koor en accordeonist op het programma. Kortom, alles zal voorhanden zijn voor een heuse sprong terug in de tijd!"

VAUX-CH'AVANT

Alain Libar
B-6960 Vaux-Chavanne (Manhay)
+32 (0)496 61 84 77
www.vaux-chavanne.be

Blauwe steen wordt al eeuwenlang bewerkt en behoort tot de beste natuurlijke bouwmaterialen. Ook al brachten machines en nieuwe technieken een omwenteling teweeg in de ontginning, de handigheid en nauwkeurigheid van de steenhouwers zijn nog altijd even onmisbaar voor een eindproduct van kwaliteit. Zoals Fabrice Barbette, groot liefhebber van het 'petit granit de l'Ourthe'.

Het prestige van steen van bij ons

Deze sympathieke steenhouwer is afkomstig van Arbrefontaine en studeerde aan het koninklijk atheneum van Aywaille, afdeling steenhouwen en metselwerk.

"Deze optie heb ik een beetje toevallig gekozen. Ik heb de juiste persoon op het juiste moment ontmoet, mijn docent, zelf vroeger steenhouwer. Bovendien had ik altijd al veel interesse voor de religieuze architectuur met dit materiaal."

Twee jaar lang werkt Fabrice met dit materiaal dat al snel niet meer weg te denken is uit zijn leven. De steenhamer laat hem nooit meer los. Hij werkte enkele jaren in de groeve van Sprimont, maar oefent zijn vak nu uit als zelfstandige in de bedrijfzone van Vaux-Chavanne.

Blauw, blauw, blauw...

"Le petit granit" wordt gewonnen in drie grote regio's in Wallonië: het Henegouws en het Brabants plateau, de Condroz en de centrale Ardennen.

Het is een compacte kalksteen die ontstaat uit de opeenhoping, diep in de warme zee, van tal van fossielen in koolzuurhoudend slib. Dit hard en dicht sedimentair gesteente is erg populair dankzij zijn duurzame eigenschappen die het eeuwig doen meegaan.

Deze steensoort wordt zowel binnen (tegels, trap, werkbladen, schoorstenen, enz.) als buiten gebruikt (straten, stoepen, drempels,

bekleding, enz.). Hij kan een twintigtal verschillende kleuren krijgen (grijs, blauw, zwart, enz.), naargelang de 'bank' van de groeve waaruit hij gewonnen werd, maar ook de manier waarop hij gepolijst werd.

Altijd een schot in de roos

"De vraag neemt jaar na jaar toe. Dat bewijst hoe edel de blauwsteen wel is. Ik merk echter dat hij voor grafmonumenten vaker plaats moet maken voor graniet, dat mij niet erg aanspreekt. Buiten bouwwerken heb ik brievenbussen, mallen voor toekomstige bustes, een miniatuurfontein en gravures mogen maken (een Waalse haan of een everzwijn in profiel voor een schoorsteen). Een familie heeft me zelfs ooit gevraagd om de steen met hun

wapenschilden te herwerken, om er dit Ardense dier in te beeldhouwen. Dat kan door een manuele afwerking. Daarom zal dit vak ambachtelijk blijven. Er wordt maximaal voorgehakt met werktuigen, maar onze handen verjongen of geven het karakter aan de steen. Op 17 augustus kunnen de bezoekers me aan het werk zien en zelf ook de handen uit de mouwen steken. Telkens weer zijn ze verwonderd dat er vandaag nog zo gewerkt wordt. Dat doet mij altijd plezier."

Manhay • C1

FABRICE BARBETTE

ZAE de Vaux-Chavanne
rue des Boussines, 48 Z6
B-6960 Manhay
+32 (0)498 38 65 25
info@pierredetaille.be
www.pierredetaille.be

En de steenhouders?

"Steen houthouwen is niet enkel voor jongens. Het vak trekt meer en meer vrouwen aan, van wie de handigheid en fijnheid niet te verwaarlozen troeven zijn. Ik had onlangs een stagiaire, Charlotte, die dit jaar ons vak zal vertegenwoordigen op de EuroSkills in Rijsel!"

Wie wil van lekkere ambachtelijke boter proeven?

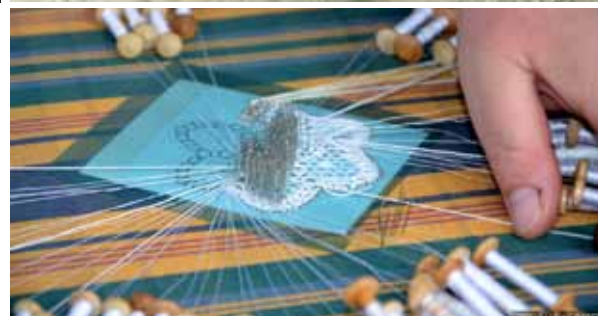
Tot de deelnemers behoren onder meer Claude en Marie-Christine, landbouwers in Vaux-Chavanne. Zij hebben voor de gelegenheid hun oude melkontromer en karnmolen bovengehaald!

"Om 1 kilo boter te maken, is zowat 21 liter melk nodig. Na het melken wordt de melk onmiddellijk in de melkontromer bewerkt tot room. Die room staat dan drie tot zes dagen op een koele plaats, een kelder bijvoorbeeld, om zuur te worden, te verdikken en smaak te krijgen. De karnmolen komt er pas op het eind bij kijken: met wat 'ellenboogvet' wordt de boter gescheiden van de karnemelk. Drie kwartier wat moeite is

genoeg om lekkere boter op uw boterham te kunnen smeren", vernemen we van Claude.

"Op de dag van het dorpsfeest zal ik in de stal samen met andere dorpelingen tonen hoe het allemaal in zijn werk gaat. De bezoekers zullen natuurlijk zelf ook kunnen meedoen. Een kaasmaker komt enkele van zijn fabricagegeheimen onthullen", besluit Marie-Christine.

Zowat overal in Belgisch Luxemburg zijn er nog andere initiatieven om u vertrouwd te maken met de voorwerpen en werkzaamheden van vroeger. Wie wil deze zomer graag de mouwen opstropen?

Een provincie ZOALS VROEGER

Le Fourneau Saint-Michel

Het domein van 50 hectare bestaat uit drie gehelen: het bos van Saint-Hubert, een mooi groen kader, het ijzermuseum, overblijfsel van onze staalindustrie, en het openluchtmuseum waar typische architectuurstijlen samengebracht zijn (woonhuizen, hoeves, de kapel en de school).

De wandelingen voeren de bezoekers naar deze acht Ardense gehuchten, die samen zowat 50.000 collectiestukken uitstellen.

Het ambachtelijk vakmanschap is hier sterk aanwezig, in de vele evenementen zoals 'Les djins d'amon nos ôtes' in juli of de zomerse zondagen in augustus. Op 3 augustus kan u ontdekken hoe er op het veld gewerkt wordt en op de 17de komt u meer te weten over de vroegere bouwberoepen.

www.fourneausaintmichel.be

Landbouwmuseum van Rochehaut

Omdat de oogstfeesten van de jaren '80 zoveel bijval kenden, werd een museum ingericht dat deze pittoreske sfeer in leven houdt. De landbouw van de vorige eeuw wordt belicht op drie verdiepingen, met bepaalde werktuigen en gerestaureerde landbouwmachines die nog heel goed werken. Een aantal taferelen herinneren aan het landelijke leven in de Semois-vallei (smidse, dorsen op de oude manier, leisteenfabriek, schrijnwerkerij, tabakplanter, enz.).

Dit museum is van 1 april tot 30 september elke dag open en kadert in een dorp en een dynamiek waarin authenticiteit centraal staat.

www.agrimusee.be

De 1900-markt

De 'Marché 1900' van Marche-en-Famenne bestaat al sinds 1967. Toen werd een eerste vogelmarkt in 1900-stijl georganiseerd, na een uitdaging die de radiopresentator Claude Menessier de wereld had ingestuurd. Het succes was zo groot dat een tweede editie volgde, met elk jaar nog meer ambachtswerkers en oude en streekproducten.

Kom dus op 15 augustus kuieren in de straten van Marche, langs de vele kraampjes, bewonder het werk van de artiesten, proef van de smaken van vroeger en waag u aan de spelletjes van uw grootouders.

www.comitedesfetes.marche.be

Nog meer locaties en data op
www.luxembourg-tourisme.be

BOUILLON, DE « PAREL VAN DE SEMOIS », EEN UNIEK NATUURLIJK EN HISTORISCH ERFGOED,
IDEAAL VOOR EEN ONTDEKKINGSDAG OF EEN DROOMVERBLIJF IN DE ARDENNEN!

EEN FASCINERENDE TOCHT IN DE VOETSPOREN VAN DE KRUISVAARDERS!

DE BURCHT

Bezoek de burcht en laat U bekoren door het ballet der roofvogels en de permanente tentoonstelling « Scriptura » van de veer tot de PC (inbegrepen in de prijs).

ARCHÉOSCOPE - GODEFROID DE BOUILLON

Een grandioos audiovisueel spektakel doorspekt met speciale effecten, die u in het hart van de eerste kruistocht en de legende van Godfried van Bouillon onderdompelt.

T.: 0032 (0) 61 46 42 02 . WWW.BOUILLON-INITIATIVE.BE

T.: 0032 (0) 61 46 83 03 . WWW.ARCHEOSCOPEBOUILLON.BE

Combineer het bezoek van het « Archéoscope », het kasteel en het Hertogelijk Museum met een kortingskaart die een jaar geldig is.

www.bouillon-initiative.be
00 32 (0)61 46 62 57

Syndicaat d'Initiative
de Bouillon

9 en 10 augustus Bouillon

Middeleeuws feest

De 2 dagen : middeleeuwse kampen, animaties in de stad, stoet, middeleeuwse markt
Zaterdagavond : middeleeuws feest in het kasteel, animaties, concert "Prima Nocta", vuurwerk

HET ARDENS GEHEUGEN

Tekst: Fanny Lardot en Rita Dupont

Bouillon

Tussen
TRADITIE
en NIEUW

In de tijd van de ridders

Iedereen kent natuurlijk de burcht van Bouillon door de legendarische verhalen van de beroemde Godfried. Maar deze oude middeleeuwse vesting was lange tijd vooral een belangrijk verdedigingsbolwerk. Om daar meer over te weten, staken we ons licht op bij Jean-Etienne Hallet, voorzitter van de toeristische dienst (Maison du Tourisme) van Bouillon, en bij Francis Cléban, voorzitter van het VVV (Syndicat d'Initiative). Onze gidsen op een reis door de geschiedenis van Bouillons eerste versterkingen.

Er stond al een versterking op de heuvel van Beaumont, 'La Ramonette' genaamd, lang vóór het kasteel. Het heuveltje met een doorsnede van 9 meter torende uit boven de vallei en was omringd door in de rots uitgehouwen grachten. "Het gaat hier om een uitkijktoren die al door de Kelten werd gebruikt. In de elfde eeuw was deze wachttoren al eigendom van de hertog van Lotharingen, Gozelo I. Voordien exploiteerde de familie Ardenne-Verdun ook de versterkte hoeve Château-le-Duc, een domein van 2 ha dat aan de westkant van het bos van Menuchenet door muren omrand was. Door een gebrek aan water of uit strategische overwegingen worden deze sites ingeruild voor een meer indrukwekkende rots, die minder gemakkelijk in te nemen was

Bouillon, in de verdediging...

en over een natuurlijk waterreservoir beschikte. Daar zal later het versterkt kasteel van Bouillon komen", vertelt Jean-Etienne.

**Bouillon en zijn kastelen,
van de middeleeuwen
tot de negentiende eeuw**

"Godfried II met de Baard, zoon van Gozelo, versterkt zijn door de Semois omsnoerde heuvel om het hoofd te bieden aan de Noormannen. Het is een uitstekende locatie, want er is altijd water en de site is niet bepaald vlot bereikbaar. Het is een soort grote rechthoekige donjon van 26 op 13 meter, met drie verdiepingen en verschillende vertrekken. In 1824 zullen de Hollanders de slottoren met de grond gelijk maken. De hertog met de Baard is niet de onbeduidende heer die sommigen van hem maken. Het is een machtige figuur van het Heilige Rijk. Zijn broer wordt zelfs paus onder de naam Stefanus IX. Wanneer zijn zoon,

Godfried met de Bult, kinderloos sterft, gaan diens bezittingen na tal van verwikkelingen over naar zijn neef Godfried IV. Daar hoort ook het kasteel van Bouillon bij. Dat zal nooit een vorstenverblijf zijn, maar wel een militair en strategisch bolwerk door de strategische ligging tussen Parijs, Luik en Aken. Bovendien hecht de koning veel meer belang aan de vrije doorgang tussen Parijs en Boulogne en vooral tussen Frankrijk en Duitsland. Zowel de kroon van Frankrijk als van het Heilige Rijk azen op het kasteel!"

"Om zijn vertrek op kruistocht voor te bereiden, verpandte Godfried (nu van Bouillon) in 1095 zijn hertogdom aan de prins-bisschoppen van Luik, die het vijf eeuwen lang zullen houden. Dergelijke verkoop houdt de ontbindende voorwaarde in dat de verkoper, in dit geval Godfried, of één van zijn broers (Boudewijn of Eustachius) de verkochte goederen weer van de koper kan overnemen - prins-bisschop

Otbertus of een opvolger – bij zijn of hun terugkeer van de kruistochten. Maar dat zal nooit gebeuren!

Nadien kende het kasteel tal van belegeringen, machtspretendenten en overweldigers, zoals de hertogen van Bourgondië, Lodewijk II en de 'de la Marcks' met Robert II die de oorlog verklaarde aan Karel V door zijn goed, het groothertogdom, te willen innemen. We schrijven dan 1521. Vijfduizend manschappen van de keizer en vijftienhonderd paarden vallen de goederen van de de la Marcks aan. Hun burcht wordt volledig verwoest”.

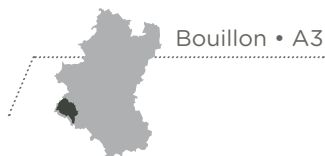
Na deze belegering verrijst een nieuw kasteel. Dat is te danken aan prins-bisschop George van Oostenrijk die in 1551 een toren laat optrekken die zijn naam draagt. Hij behoudt de slottoren als woning en vergroot het geheel. Een eeuw later zal Vauban, de militaire architect van Lodewijk XIV, op die weg verdergaan. Hij neemt Bouillon op in het verdedigingssysteem van het kasteel (schietgaten, ophaalbrug, enz.). In 1865 omsingelt de vernuftige ondernemer de hele versterking die bestaat uit walmuren met negen bastions, om de 180 meter, waarvan er drie overbleven ('Bourgogne', 'Dauphin' en 'Bretagne'). 'Moderne Tijd' is dus een zeer geschikte benaming voor deze periode!

Begin de twintigste eeuw leidt de Hollandse bezetting tot de afbraak van bepaalde delen, maar ook tot verbeteringen (bastions, beddingen enz.).

De gebouwen die nu nog te zien zijn, dateren dus allemaal van na de zestiende eeuw!

“Het kasteel fascineert mij, wat het zegt en wat het ongezegd houdt. Het is nog in raadsels gehuld. Zo weten de hydrologen na veel onderzoek nog altijd niet waar de watertank voor diende. En waar komt het kruis van de Godfried-zaal, waar het stofelijk overschot van de kruisvaarder zou rusten, vandaan? Ik ben geen historicus, maar ik hou van geschiedenis, van ons verleden en ik ga graag op ontdekking”

Op de website:
een fascinerend
virtueel bezoek
aan het kasteel,
op 360°

Bouillon • A3

CHÂTEAU FORT DE BOUILLON

Esplanade Godefroid 1
B-6830 Bouillon
+32(0)61 46 42 02
info@bouillon-initiative.be
www.bouillon-initiative.be

HET ARDENS GEHEUGEN

WAT REST ER VANDAAG NOG VAN DIE INGENIEUZE CONSTRUCTIES?

Francis somt op:

- de put van 65 meter diep die tot aan de Semois werd gegraven, om de troepen van water te voorzien;
- elk verdedigingselement dat boven op het vorige staat, om de aanvaller van ver te zien aankomen;
- latrines en schietgaten, waarvan één op twee verdiepingen en in drie richtingen,
- openingen naar buiten die in de rots zelf werden uitgehouwen,
- geschut dat de 'de la Marcks' en daarna Vauban plaatsten.

Slaagt u erin om al deze technische vernieuwingen te vinden?

... en ten aanval!

Het kasteel zelf vertegenwoordigt het zuiver defensieve aspect, terwijl de wapens van de ridders eerder de strijdlust vertolken. Sybille Legrand, coördinatrice van het hertogelijk museum, vertelt ons over de rijke collectie.

Hoe werd er gevochten in de middeleeuwen?

“Er werd gestreden met handwapens, zoals het zwaard, de ponjaard (een korte degen), de knots of het mes, die als ‘edel’ werden beschouwd ook al het ging het er gewelddadig aan toe. Een ridder had veel uitstraling als hij erin slaagde om zijn vijand te doden met een prik van zijn degen. Dit kreeg trouwens een ‘persoonlijke’ toets, en vaak zelfs een koosnaampje, zoals ‘Joyeuse’, het zwaard van Karel de Grote.

De werpwapens daarentegen, zoals de kruisboog, werden door de clerus als immoreel beschouwd omdat ze zo nauwkeurig waren. Maar de soldaten die ermee konden omgaan, behoorden wel tot de elite! De kruisboog zorgde voor een omwenteling in de afstandsgevechten en werd ook na de opkomst van vuurwapens nog gebruikt.

De ridders hanteerden ook de lans, eerst als speer en daarna onder de arm om met meer kracht te kunnen steken.

Nog een evolutie (die al eens doet glimlachen) was de overschakeling van de gewone naar de zogenoemde ‘klotendolk’ die beter in de hand lag!

De verdedigingswapens werden al snel even belangrijk. Ridders moesten slagen kunnen toebrengen, maar evengoed afweren. Daarom was de maliënkolder met het eerste vest (wambuis) om klappen op te vangen, erg in trek. De vervaardiging was heus vakwerk. Een heel jaar was er nodig om dergelijke uitrusting van wel negen kilo te maken! Op het einde van de veertiende eeuw verschenen de eerste volledige harnassen op de slagvelden. Ze zijn te vergelijken met de pakken van de hedendaagse motorrijders. Dit kuras was doeltreffend tegen blanke wapens en had ook een symbolische sociale connotatie, als bewijs dat de drager tot

een machtsklasse behoorde. Daarom werd het ook gebruikt tijdens tornooien en volksfeesten.”

U wil er graag meer over weten of de oude wapens en talloze maquettes komen bewonderen? Hier wordt bijna 1000 jaar middeleeuwse geschiedenis geschetst. Afspraak dus in het hertogelijk museum voor nog meer ridderavonturen!

Bouillon • A3

MUSÉE DUCAL

rue du Petit, 1
B-6830 Bouillon
+32 (0)61 46 41 89
info@museeducalbouillon.be
www.museeducalbouillon.be

Het middeleeuws feest, het leenwezen aan de poorten van de stad

Wil u zelf eens een duik nemen in dit (s)t(r)ijdperk, ga dan op 9 en 10 augustus naar Bouillon en leef even op het ritme van de ridders van toen. We maakten een praatje met een organisator.

Thierry Props is sinds 2010 directieadjunct van het VVV. Hij beheert de dagelijkse activiteiten van de dienst en dus van het kasteel. Hij is afkomstig van de streek van Trois-Ponts en woont nu al bijna 30 jaar in de regio van Bouillon.

"Het oorspronkelijke idee komt van het vroeger feestcomité. Maar het bleek toen te duur. Midden de jaren '80 werden kleine feestjes georganiseerd die bijna volledig gefinancierd werden door etentjes met schaap aan het spit. Het eerste middeleeuws feest dateert dus van eind de jaren '80. Dergelijke evenementen werden plots een heuse mode in heel Europa. En dus stapte ook het VVV in het avontuur. De eerste jaren ging het om festiviteiten binnen de kasteelmuren, met allerlei voorstellingen en middeleeuwse kramen voor een dag. Twee jaar lang was er geen feest, tot het weer op het getouw kon worden gezet dankzij een eerste Interreg-dossier dat tot een verbroedering met Sedan leidde. Zo werd een flinke nieuwe impuls gegeven."

Het pluspunt van Bouillon?

"De grote troef van de stad is ongetwijfeld haar versterkt kasteel en de buurten die erg geschikt zijn voor de vestiging van ambachtslieden. Op sommige plekjes is het roemrijke verleden van Bouillon nog bijna tastbaar."

Hoe het evenement evolueerde?

"In 2010 besloot het VVV om meer de klemtoon te leggen op het middeleeuwse aspect en minder op de 'fantasy'. Ons team herbewerkte dus de decors en de ensceneringen om het allemaal authentieker te maken. Dat zelfde jaar werd ook een nieuwigheid ingevoerd: de inrichting van een middeleeuws kamp aan de voet van het kasteel. Deze historische reconstructie was meteen een voltreffer!"

In 2014 zullen zowat 20 gezelschappen voor de vijfde keer een middeleeuws kamp inrichten op het beroemde 'champ l'Evêque'. De optochten, markten en artiesten zullen de bezoekers onthalen in een sfeer van kruistochten en nieuwsgierigen zullen kunnen deelnemen aan allerlei workshops (pottenbakken, boogschieten). Kortom, u zal zich meteen 1000 jaar terug in de tijd wanen!

De streek van Bouillon, Dat is ook ...

Sinds 2011 doet de FTLB een oproep om vernieuwende, toeristische initiatieven in de provincie te stimuleren. Het doel is om duurzaam en creatief toerisme aan te moedigen en vooral om het aantrekkelijk te maken voor toekomstige bezoekers.

"Bouillon is een stad voor reizigers, een hotelstad, een parel aan de Semois, op de Ardense route, omgeven door het hertogelijke bos. Volgens mij is de stad ook uniek omwille van haar bewogen geschiedenis. Ze is fascinerend wanneer men zich verdiept in haar archeologische, historische en natuurlijke situatie." JE Hallet

Bouillon verwent Luxemburgse bezoekers

Sinds 2013 kunnen onze Luxemburgse burens de geschiedenis en legenden van Bouillon ontdekken in hun eigen taal dankzij Marie-Laure Alff van La Ferme des Féés. Om dit project te promoten werd een folder verstuurd naar scholen en culturele verenigingen die hierop positief reageerden. De bezoeken voor zowel kinderen als volwassenen hebben telkens een bepaald thema: La Ferme des Féés (verhalen, knutselen, schilderen op zijde), het kasteel, de valkenier op het kasteel, schattenjacht of het Graf van de Reus in Botassart. Taal is geen barrière!

www.fermedesfees.be

Een nieuwe manier van voortbewegen, sportief en fun !

Nieuw bij "Ti-Bou refuge" in Sensenruth is de Segway, een elektrisch aangedreven middel om zich te verplaatsen, ecologisch, geluidsarm en gemakkelijk in gebruik. Met de Segway kan iedereen boven de 12 jaar Bouillon ontdekken. Er zijn verschillende pistes die elk variëren in moeilijkheidsgraad en andere uitzichtpunten tonen. Klaar om met dit futuristische vehikel het middeleeuwse stadje te verkennen?

www.letibouderefuge.be

DE ARDENNEN VOOR FIJNPROEVERS

Tekst: Françoise Lutgen

Ardens WILD, van bos naar bord

Gelukkig weten we in de Ardennen weer precies wanneer de winter uit is, want de grote lijster zingt opnieuw uit volle borst sinds het verbod op de lijsterjacht in België. Dankzij deze beschermingsmaatregel zijn onze weiden en struiken weer volop bevolkt met mooi gevlekte *mistellijsters*, *koperwieken* met hun Egyptische oogmake-up en mollige *winterlijsters*, terwijl 's avonds en 's ochtends de *zanglijster* zich laat horen aan de rand van de sparrenbossen ...

Wat soms ook duchtig van zich laat horen in de

Ardense bossen is het hert. Dat is het grootste van al onze wilde dieren en ze zijn met veel hier. Ze krijgen het gezelschap van nog heel wat ander wild dat erg in trek is voor zijn fijne smaak en de gastronomische kwaliteit van zijn bereidingen: hinden, geiten en reeën, everzwijnen en -jongen, konijnen en hazen in wat mindere mate.

Een topgerecht

Tijdens het jachtseizoen, grotendeels beperkt tot de periode van 1 oktober tot 31 december, bieden veel Ardense restaurants u wild

aan. Dat bereiden ze vandaag op allerlei manieren, ook al wil de traditie dat het eerst gemarineerd en dan pas gebraden wordt. Elk stuk, van het edelste tot het gewoonste, kan u voorgesteld krijgen:

- **het gaat van bout** (bil) van ree, die meestal in de oven gebraden wordt om dan in sneetjes op tafel te komen als een gebraad;
- **over ribben** van hert, ree, everjong of everzwijn, vaak op een hoog vuur gebakken, lichtjes rozig met enkele jeneverbesen (recept van mijn

grootmoeder) en geblust met wat mosterd en room

- **tot ragout met ui:** ('civet' in het Frans, van het Latijnse woord voor ui, caepa) met rode wijn, waar alle andere stukken in zitten ...

Wild goed voor de lijn?

Het wordt vaak vergeten, maar al dat lekker wild dat rechtstreeks uit onze woestebossen komt, is een voedingsmiddel met zeer weinig vetstoffen. Dat maakt het nog aantrekkelijker, als de bereiding natuurlijk niet te rijkelijk is.

‘Le COR de CHASSE’ in het dubbel in Belgisch Luxemburg?

Twee dezelfde namen, dat klopt, maar het ene ligt in Saint-Hubert en het andere in Wéris (Durbuy). Hoegenaamd geen concurrenten, want ze hebben elk hun heel eigen troeven ...

*Philippe en zijn moeder,
het niet te kloppen duo*

Hij is de kapitein van het schip, maar blijft op de achtergrond. Philippe werkt in de schaduw van zijn fornuizen en legt zich volledig en nauwgezet tot op de bereiding van zijn gerechten. Zijn alerte en vinnige negentigjarige moeder (ze is echt ongelooflijk!) ontvangt de klanten, helpt met de bediening. Een bijzonder vriendelijke, attente en fijnzinnige dame zoals een mens ze niet vaak tegenkomt. Wie hier binnenstapt, is meteen verkocht ...

*Een traditionele keuken
vol smaak*

“Ik wil met goede regionale en seizoenproducten werken. Ik hou van een klassieke keuken, maar met enkele nieuwe toetsen. En ik beoefen die ernst die zo typisch is voor onze provincie. Bij ons is alles huisgemaakt!”

Ganzenlever, kalfsniertjes en bepaalde vissoorten zijn de blikvangers die altijd op de kaart van ‘Le Cor de Chasse’ staan, maar tijdens het seizoen krijgt het Ardense wild een mooi plaatsje toebedeeld. Dan geurt het hier heerlijk naar reebout, everzwijnragout en, wellicht het fijnste, filet van hertenkalf. De smaakpapillen van de wildliefhebbers popelen al.

‘Le Cor de Chasse’ in SAINT-HUBERT Philippe ARNOLDY

Hotel-restaurant ‘Le Cor de Chasse’ ligt vlak bij het stadscentrum, naast de mooie romaanse kerk van Saint-Gilles. Hier ontvangt Philippe Arnoldy zijn trouwe klanten al sinds 1988, het jaar waarin hij aan zijn eigen avontuur begon.

De keuken van Philippe Arnoldy was en is nog altijd een erg geslaagde combinatie van kwalitatieve producten en bereidingen, soms geïnspireerd op recepten die al generaties lang meegaan.

Saint-Hubert • B2

LE COR DE CHASSE

avenue Nestor Martin, 3
B-6870 Saint-Hubert
+32 (0)61 61 16 44
ph.arnoldy@skynet.be
www.lecordechassesainthubert.be

'Le Cor de Chasse' in
WÉRIS
Mario ELIAS

Mario Elias moet niet meer voorgesteld. Hij behoort tot de vijf sterrenchefs van Belgisch Luxemburg, is lid van Génération W en van Les Jeunes Restaurateurs d'Europe. Het is een rustige, aangename en bijzonder aardige man, maar wel met een grote passie. Mario Elias, lid van een heuse dynastie van koks, vestigde zijn nieuwe zaak in een prachtig gerestaureerd pand in Wéris, aan de rand van de Ardense bossen. De keuken is vanuit de eetzaal te zien, zodat de klant de brigade kan volgen.

Zijn keuken? Topgastonomisch natuurlijk. Een

uitgekiende verzameling van eenvoudige gerechten uit zijn kindertijd, uit de familietraditie, van troeven van de mooie huizen waar hij na zijn studies ging bijleren. Daarna wist Mario Elias zich te onderscheiden door zijn ongeziene creativiteit. Als geen ander combineert hij smaken en parfums, met een gewaagde en originele knowhow.

Wéris • C1

LE COR DE CHASSE

rue des Combattants, 16
B-6940 Wéris
+32 (0)86 21 14 98
info@lecordechasse.be
www.lecordechasse.be

Een wildrecept op de wijze van Mario Elias.

Ree, Fantôme-bier, parelgerst, zwarte beuling en meringue (voor 8 pers.)

Ree en beuling

400 g reefilet, 100 g zwarte beuling

De reefilet aanbakken en laten rusten alvorens op te dienen. Twee plakjes beuling per persoon bakken.

Saus met Fantôme-bier

2 dl Fantôme-bier, 2 sjalotten, 1 knoflookteentje, 1 wortel, 50 g muscovadosuiker, 1 e.l. aalbessengelei, 2 l wildfond, 50 g boter

De groenten snipperen. Het bier samen met de groenten, de knoflook, de suiker en de gelei laten inkoken.

De fond toevoegen en laten inkoken tot een vaste saus. Kruiden, flink wat peper toevoegen en opwerken met boter.

Parelgerst

200 g parelgerst, 1 sjalot, 1 knoflookteentje, 1 dl witte wijn, 1 witte fond, 2 lente-uitjes

Bereiden als een risotto.

Knolselder

1 knolselder, de nodige hoeveelheid hoeveboter, de nodige hoeveelheid hooi

De hele knolselder garen met schil en daarna nog +/- 10 minuten afgaren in een met hooi afgedekt recipiënt in een zeer warme oven. De schil verwijderen en cilinders maken met een appelboor. De restjes pureren en met boter opwerken. Kruiden.

Biermeringue

330 g Fantôme-bier, 35 g eiwit in poeder, 150 g fijne suiker, 1 e.l. glucosesiroop

Een siroop maken op 120°C met de suiker, de glucose en een streepje water. Het bier en het eiwit met een snuifje zout tot sneeuw kloppen. De warme siroop onder de eieren mengen, kloppen tot ze afgekoeld zijn. Een laagje van +/- 5 mm dik uitsmeren op een silpat. Vijf uur lang laten drogen op 80°C.

Dresseren

De gerst opwarmen met de fijngehakte lente-uitjes. De seldercilinders opwarmen in boter. Kruiden. De gerst, het vlees en de selderpuree en -cilinders schikken. Afwerken met de saus en de meringue.

3 november:

SINT-HUBERTUSFEEST

Gesprek met E.H. Philippe Goosse, Deken van Saint-Hubert.

In het hart van het Ardense massief ligt Saint-Hubert, een stadje met een buitengewone basiliek en een abdijpaleis die pal in het stadscentrum een geheel vormen met een unieke architecturale, historische en erfgoedwaarde in onze streek.

De jonge deken is zelf een Ardenner in hart en nieren en voelt zich in zijn parochie sinds 2007 als een vis in het water. Hij is gastvrij en beminnelijk en praat vol vuur over de geschiedenis van de heilige Hubertus, de patroonheilige van de abdij die in 687 werd gesticht en de beschermheilige van de jagers.

Als hij het heeft over het grote Sint-Hubertusfeest van 3 november slaat zijn stem over van enthousiasme.

"Dat is voor mij één van de topmomenten van het jaar. Het is volksvroomheid in de mooiste vorm. De mensen komen naar het Sint-Hubertusfeest met hun kinderhart, met dat verlangen naar het wonderbare. De dag begint met een meer besloten mis, vooral voor de inwoners. De hoofdmis om 11 uur wordt opgedragen

voor een grote menigte van volwassenen, kinderen en zelfs honden uit zowat heel België en Europa. Na de dienst zegen ik de broden, de mensen en de dieren. Het is een sterk moment van contact, van verbondenheid met de mensen. Ik zou trouwens nooit mijn plaats afgeven! vertrouwt de deken ons lachend toe.

In de rue de Converserie vertrekt een hele stoet naar de basiliek voor de hoofdmis: de clubs van Sint-Hubertushonden – een Belgisch ras van aanhankelijke, zachtaardige speurhonden met hangende oren en lippen –, paarden, gespannen, vlaggenzwaaiers, genootschappen en notabelen.

Niet iedereen kan de dienst in de kerk bijwonen. Maar op het voorplein en het plein van het abdijpaleis wachten kinderen, mannen, vrouwen, al dan niet jagers, natuur- en dierenliefhebbers, katten, honden, ruiters en paarden allemaal (on)geduldig op de priester, op zijn zegening en op dit gezegend broodje dat de gezinnen koesterend mee naar huis zullen nemen. Vroeger wilden de mensen

hun dieren vooral beschermen tegen hondsdoelheid, maar misschien willen ze nu vooral de 'moderne kwalen' afweren, zoals deken Goosse ze noemt. En als het helpt om vandaag de heilige Hubertus te komen aanbidden...

"In stoet opstappen met mijn paard dat helemaal uitgedost is voor de gelegenheid, maakt mij erg trots. Maar het aangrijpendste moment is toch wanneer de deken ons persoonlijk komt zegenen. Dan worden mijn ogen altijd weer vochtig. Die 3 november zou ik

voor geen geld willen missen. Het is een hoogdag als amazone!", vertelt Martine Lemaire, een trouwe en fervente bezoeker van dit jaarlijkse feest met haar paard Dior.

Te midden van de drukke menigte weerklinken de jachthoorns. Ze nodigen uit tot stilte, terwijl ze de muren doen beven... en de harten. Maar hoewel nog altijd met man en macht gezocht wordt naar het hart van Sint-Hubertus, is de verering van de beschermer van de jagers nog lang niet uitgedoofd...

Auberge de la Ferme: uniek want... veelzijdig!

Zijn gastronomisch restaurant
"l'Auberge de la Ferme"...

Door de seizoenen geïnspireerde keuren, gastronomische menu's, de gerechten in restaurant l'Auberge de la Ferme danken hun smaak en aroma aan hun regionale herkomst.

Zijn 6 categorieën kamers
in zijn hotels...

Elk comfortniveau van de kamers heeft zijn overeenstemmende prijs. Deze verschillen garanderen een aanbod voor ieders smaak en budget.

T A V E R N E
— DE LA —
F E R M E T T E

Zijn regionale keuken in de
"Taverne de la Fermette"...

Met zijn groot terras en talrijke tafels in een typisch Ardense sfeer heeft de Taverne zich gespecialiseerd in een "regionale brasseriekeuken".

Zijn regionale producten in de
"Boutique Ardennaise"...

De Boutique is gewoonweg een schatkamer van de goede smaak. Zowel wat betreft voeding, dranken of kunstambachtelijke producten uit de provincie Luxemburg...

Zijn rondleiding
"Agri-Musée" ...
en zijn dierenpark "
Entre Ferme & Forêt" ...

Beleef een boeiende reis...

...door de tijd, ontdek in het Agri-Museum oude Ardense ambachten, in opstellingen vol kleur en klank!

...met een treintje door het dierenpark, ontdek meer dan 40 in- en uitheemse diersoorten, op meer dan 40 ha!

Profiteer van onze themaprijzen, maand na maand!

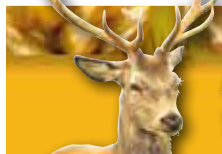
Denken al uw verblijven voor 2014 te reserveren :
beschikbaarheden en informatie op de 061/46 10 00

Voor elk pakket krijgt u een cadeau aangeboden!

Auberge de la Ferme - Rue de la Cense, 12 - B 6830 Rochehaut sur Semois
Tel 061 46 10 00 • secretariat@aubergedelaferme.com

www.aubergedelaferme.com

BLIK VAN DE JONGEREN

Tekst: Pascal Willems

OVER GRASGOLF en BLOTE VOETEN

De 'La Ferme de la Planche' is sinds 2009 al bekend bij de adepten van golf op de boerderij. Eind vorig jaar kwam daar een tweede, ludieke activiteit bij, het blotevoetenpad. Dit is ook het verhaal van een stel dat zijn leven een heel nieuwe wending gaf na jaren in de land- en bosbouwsector, onder

meer met een mobiele zagerij. U denkt misschien dat ze die twee 'levens' hebben verwerkt in de naam van hun hoeve: de boerderij van vandaag en de planken van vroeger. Toch niet. De locatie beneden in het dorp Montleban heet gewoon 'Planche' door het vlakke reliëf.

EEN ANDERE RICHTING UIT

José en Marie-Christine Thirty-Richir waren dus zowat twintig jaar bosexploitanten en landbouwers. Maar de bosbouw en ook de landbouw werd alsmaar industriëler, vooral wat materiaal betrof. Het moest dus allemaal groter. José licht toe: *"k ben mijn hoeve begonnen met 50 hectare en een quotum van 150.000 liter melk. Dat volstond voor de banken en om te leven. Nu is dat al 1 miljoen liter en 100 hectare, om uiteindelijk minder te verdienen."*

Mevrouw gaf les, maar wou ook nog andere dingen doen. Dus koopt ze ezels om ritjes mee te maken. Ze volgt ook kooklessen, samen met haar man. In 2001 beslisten ze om het roer echt helemaal om te gooien en de toeristische kaart te trekken. Met een restaurant op de hoeve, bijvoorbeeld. Enkele

andere geslaagde experimenten op dat vlak dienen als voorbeeld. Na analyse blijken de normen echter al te streng. Een dergelijk restaurant rendabel maken, is geen sinecure. Dan maar iets anders. Gastenkamers misschien? De kinderen zijn wel de deur nog niet uit. Ze komen op het idee van een camping op de boerderij en doen meteen de nodige aanvragen. Stedenbouw gaat echter op de rem staan. Hun grond zou zogezegd overstromingsgebied zijn. Uitgebreide denkoefeningen en gesprekken over hun toekomst volgen. Op een dag maken ze kennis met een 'agrogolf' in Stoumont, ook wel boerengolf genoemd. Ze testen de formule uit, vinden het een prima idee. Hun hoeve leent er zich vooral uitstekend toe, met hun 15 ha hectare grond rondom.

HET (GOLF)BALLETJE GAAT AAN HET ROLLEN

Het stel koopt Limousinrunderen. Maar de spitse horens en het al te wilde karakter van dit ras passen niet bij het golfspel. José en Marie-Christine kiezen dus voor de Angusrunderen, die rustiger zijn, maar *"niet vanzelfsprekend om aan restaurants te slijten, want hun vlees is iets vetter."*

Het golfterrein gaat open in 2009, als eerste in de provincie Luxemburg. Het is meteen goed te vinden op het web, krijgt lovende reportages op Télétourisme in Wallonië en op één in Vlaanderen. De mond-tot-mondreclame en het tekort aan toeristische activiteiten in de buurt doen de rest. *"Met meer dan 90% Nederlandstaligen, alsmaar meer Nederlanders en soms Fransen en Duitsers"*, vertelt het stel. *"In het tweede jaar hebben we de richting veranderd. De prijzen bleven gelijk sinds het begin. Het hele beheer is niet zo moeilijk, maar alles moet wel nauwkeurig afgebakend worden. Je moet vooral de tijd nemen om alles goed uit te leggen, zodat de veiligheid gegarandeerd is. Sommigen laten het hek openstaan, anderen rennen achter de dieren aan, roken naast de schuur,...*

Aan toerisme op de boerderij doen, vereist geduld, verdraagzaamheid en een open geest. Soms moeten we streng optreden. Maar met 99% van de mensen loopt het goed. Momenteel telt onze boerderijgolf veertien holes. De golfers vinden het parcours in het gras van onze weiden en de landschappen geweldig. Makkelijk is het spel niet altijd, maar iedereen vindt het een originele en prettige belevenis. We horen ook vaak dat we boffen om te kunnen wonen op een plek met zoveel ruimte. De Nederlandstaligen zijn jaloers op ons 'grote tuintje'. Ze zijn allemaal graag bij de dieren. Sommigen doen wel gek en gedragen zich als jonge kalveren die na de winter voor het eerst worden vrijgelaten op de weide. Ze vergeten al eens dat ze op een privaat eigendom zijn..."

BLIK VAN DE JONGEREN

TEN VOETEN UIT!

José en Marie-Christine zijn tevreden over deze etappe in hun nieuwe leven. Ze gaan dus op zoek naar een andere activiteit. Zo stuiten ze in Duitsland, Zwitserland en ook Oostenrijk zowat overal op 'Barfusspfade'. Er is er ook eentje in Vlaanderen, in het Limburgse Zutendaal, in oude groeves.

Op het pad van Montleban lopen de mensen op een stoep en dan weer op de weg, met snelheidsbrekers *"om niet te snel te starten!"*, en vervolgens op houten sporen, in bakken met allerlei soorten zand, in de rivier en de modder, over bruggetjes over de rivier, op natuurelementen zoals schors, pijnappels, stro, humus, rots, weiden vol bloemen in de lente... De oude afwateringen werden heringericht. In het voorjaar huizen er dikkopjes en kikkers. *"Ik heb handleiders aangebracht*

voor de kleinste wandelaars en mensen die niet zo vlot vooruit kunnen. Ieder heeft zijn of haar eigen gevoeligheid, naargelang van de voetwieling. We krijgen vaak de vraag hoe lang de tocht duurt. Ik antwoord gemiddeld anderhalf uur, maar dat kan ook twintig minuten zijn voor de jongeren die er vandoor stuiven, maar volgens ons zo heel wat missen. Onderweg zijn er twee haltes."

HET ENIGE BLOTEVOETENPAD IN WALLONIË

En meteen gaat José verder: *"Van de Nederlandstaligen horen we dat ze op ons pad volop kunnen genieten van de natuur. We hebben in de Ardennen inderdaad alles voor een dergelijk parcours: de landschappen, het water, het hout, de schist... en de omgeving van de boerderij met de bijhorende*

geuren, dieren. Tot nu toe hebben wij het enige blotevoetenpad in Wallonië en het enige op een hoeve in België. We haalden onze inspiratie nochtans niet bij andere paden om het onze uit te tekenen. We hebben samengewerkt met twee schoonbroers om het pad zo goed mogelijk in het landschap in te passen, zonder dat het uit de toon zou vallen. We hebben de hoeve milieuvriendelijk ingericht met meer dan drie kilometer haag. Het pad ligt deels in een natuurreservaat en is vandaag 2,1 kilometer lang. Wij mikken op drie. Ik ga regelmatig kijken hoe ik het nog verder kan inrichten. De mensen zijn nu al verbaasd. Ze verwachten een doodgewone weg en komen op een natuurspad waar ze goed moeten uitkijken waar ze de voeten zetten. In 2013 hadden we ongeveer 4000 bezoekers, grotendeels Franstaligen. Op termijn is een totaal van 10.000 best denkbaar, samen met de boerderijgolf."

EEN HOOFD VOL PROJECTEN

Marie-Christine en José hebben nog een massa goede ideeën om hun pad te verbeteren. Dit gaat nu zelfs de hoogte in met een bomenparcours op blote voeten en apenbruggen boven holen van dassen en vossen in een onbewerkbaar en afgelegen hoekje in het landschap. Mevrouw is van plan om er geurplanten aan te brengen, met het oog op de aanleg van een zintuigenparcours. Ze denken aan een houten xylofoon om muziek te maken, aan landart waar de mensen dol op zijn... Ze bedenken grote personages of een wilgentunnel. Ze speuren naar variaties op het pad, met vlottere doorgangen voor oudere mensen maar ook voor de allerkleinsten, want de vraag van de (vooral lagere) scholen is groot. Voor 2,5 € per kind is het moeilijk om goedkopere activiteiten te vinden.

VAN DE ANDES NAAR DE ARDENNEN

En dat is nog niet alles! *"In februari hebben we vier jonge alpaca's gekocht. Dat zijn typische en rustieke*

dieren van de Andes die soms verward worden met de lama. Ook zij doorlopen het hele kanaal: het scheuren, spinnen, verwerken tot kleding... Ze hebben zich goed aangepast aan ons klimaat. We overwegen ook om een cafetaria te openen met enkel streekproducten en niet de klassieke frisdranken. Maar de mensen denken nog te eng. Alleen maar biologisch appelsap serveren, slaat niet aan. Daar is enkel een minderheid klaar voor. De Lupulus zal er te koop zijn, het bier van onze buurman Pierre Gobron, één van de twee schoonbroers die de Chouffe bedachten. Het aantal liefhebbers van een barbecue op de hoeve neemt ook toe. Ik heb een nieuw gebouw opgetrokken, waar ze beter beschut zijn. Het grote voordeel van onze huidige hoofdactiviteiten, de boerderijgolf en het blotevoetenpad, is dat ze in alle seizoenen beoefend kunnen worden. Er zijn echter maar weinig gegadigden voor het blotevoetenpad als het koud is. Aan het eind van de weg hebben we een oude waterpomp geplaatst, om zoals vroeger de voeten te wassen". En mevrouw maakt er meteen gebruik van om de jongeren uit te leggen dat de mensen vroeger thuis geen kranen hadden.

OP DE EZEL

Diezelfde Marie-Christine volgde ook een opleiding tot streekgids. Nu beoefent ze dus haar grote passie, wandelingen met de ezel. Elk jaar brengt het trouwe dier haar, door bossen en velden, naar de Foire Sainte-Catherine in Houffalize. Het koppel heeft ook oude landbouwmachines en aarzelt nooit om wat uitleg te geven over de bewerking van het rondhout. En om af te sluiten: "We hebben hard gewerkt aan de uitbouw van onze activiteiten, maar we hebben ook heel wat toffe en totaal verschillende mensen ontmoet. Sommige praten veel, andere niet. Enkele vragen vooral uitleg...".

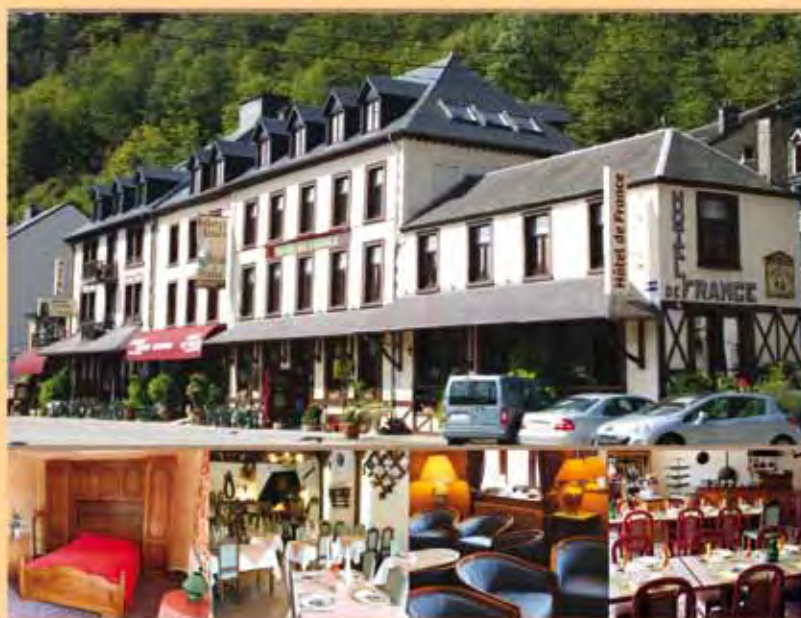
Montleban • D2

LA FERME DE LA PLANCHE

José et Marie-Christine Thiry-Richir
Montleban, 75 - B-6674 Gouvy
+32(0)80 51 78 62
info@fermedelaplanche.be
www.fermedelaplanche.be

★★★★
AUBERGE D'ALSACE
HÔTEL DE FRANCE

PROMOTIONS TOUTE L'ANNÉE

30 CHAMBRES SPACIEUSES,
 AVEC BAIN OU DOUCHE,
 SÈCHE-CHEVEUX, WC PRIVÉ,
 ASCENSEUR, WIFI, TV, MINI BAR.

SÉMINAIRES
 ACCUEIL DE GROUPE
 PENSION & DEMI-PENSION
 FORAITS MID-WEEK
 SALLE AGRÉABLE POUR LES AUTOCARISTES

AMBIANCE FAMILIALE
 SALLE DE JEUX POUR ENFANT

PROMOTIES GEDURENDE HET HELE JAAR

30 RUIME KAMERS MET BAD EN
 DOUCHE, HAARDROGER, PRIVÉ WC,
 LIFT, WI-FI, TV EN MINI BAR

SEMINARIES
 OPVANG VAN GROEPEN
 VOL PENSION & HALF PENSION
 MID-WEEK ARRANGEMENTEN
 AANGENAME ZAAL VOOR AUTOCARCHAUFEURS

FAMILIALE STEER
 SPEELZAAL VOOR KINDEREN

BELGIQUE

FAUBOURG DE FRANCE 1 & 3 — B-6830 BOUILLON

TEL: 00 32 (0) 61 46 65 88 — 00 32 (0) 61 46 60 68 — FAX: 00 32 (0) 61 46 83 21

MAIL: INFO@AUBERGEDALSACE.BE

WWW.AUBERGEDALSACE.BE — WWW.HOTELDEFRANCE.BE

BELGIË

NEUW
 jaguar, poema,
 witte leeuwen...

Chemin de chanteraine
 B 6830 BOUILLON

Tél : 0032/61 46 71 52

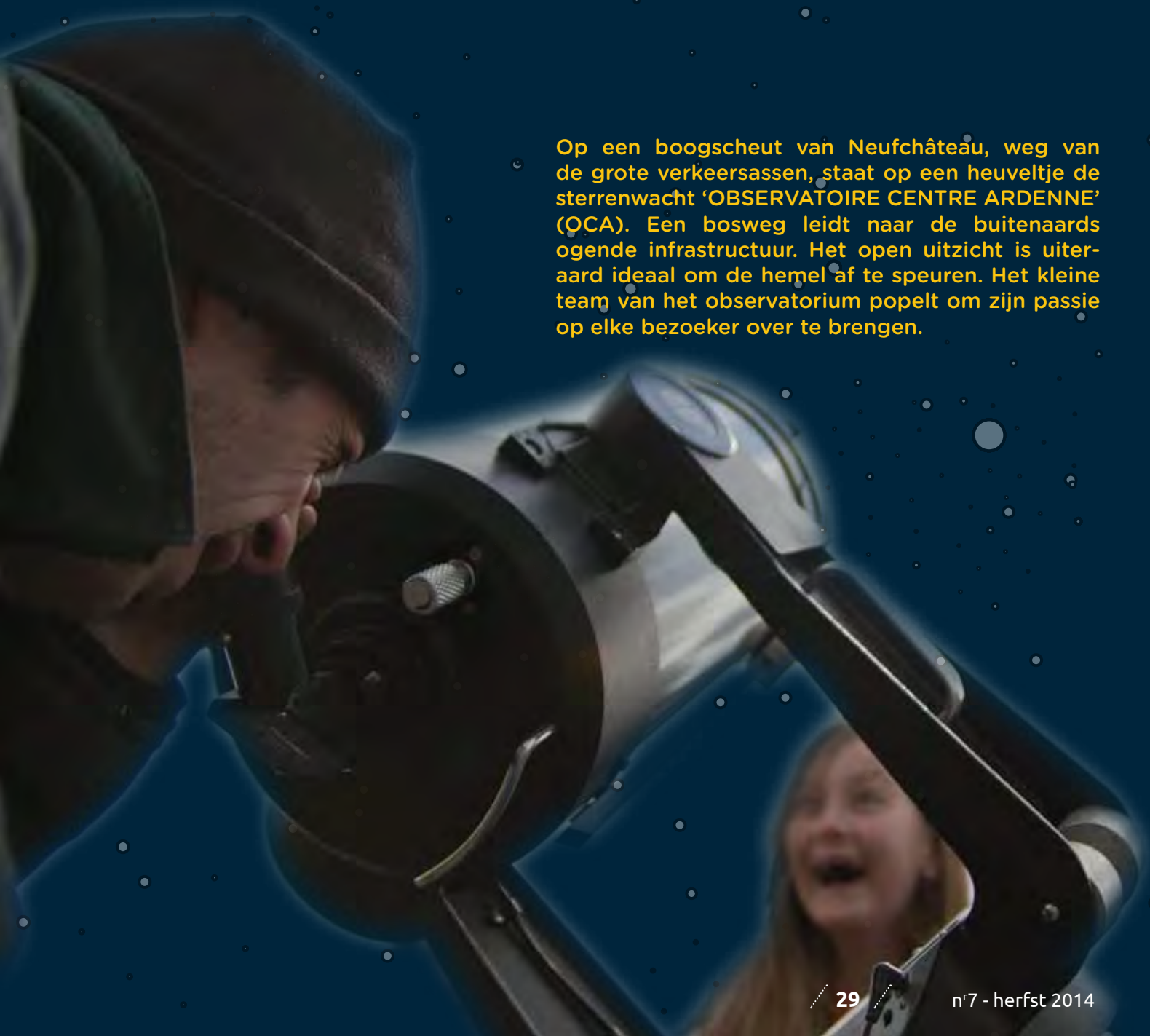
Fax : 0032/61 46 71 53

info@parcanimalierdebouillon.be

www.parcanimalierdebouillon.be

DIE ONBEREIKBARE STER BEREIKEN

Op een boogscheut van Neufchâteau, weg van de grote verkeersassen, staat op een heuveltje de sterrenwacht 'OBSERVATOIRE CENTRE ARDENNE' (OCA). Een bosweg leidt naar de buitenaards ogende infrastructuur. Het open uitzicht is uiteraard ideaal om de hemel af te speuren. Het kleine team van het observatorium popelt om zijn passie op elke bezoeker over te brengen.

BLIK VAN DE JONGEREN

Door het rode licht blijven de pupillen goed uitgezet om te kunnen kijken in het donker en ook te zien waar men loopt.

Het stereotiepe beeld van de sterrenkunde doorbreken

Giles Robert, Damien Van Holm, François Huon en Hillechien Prins vormen samen het vierkoppige beheersteam van het OCA. Hun grote kracht: er voor elke bezoeker zijn. Hier is iedereen welkom: klein en groot, particulieren en bedrijven. Astronomie vinden zij hoegenaamd niet elitair. *"Wij willen komaf maken met het stereotiepe imago van de astronomie. Niet alleen tweeduizend mijl hoog zwevende gekken en puisterige brillenmannetjes hebben interesse voor deze discipline!"*, stelt Giles met beelden die natuurlijk doen glimlachen. Maar nu ernstig: *"Fysica en wiskunde zijn onmisbare werktuigen, maar de astronomie is nog op veel andere vlakken nuttig, in de informatica, de mechanica, de natuur of de filosofie. Veel mensen kunnen dus plezier beleven aan die ontdekkingstocht van wat ons omringt."* Het OCA-team heeft zelf een duidelijke filosofie: het belangrijkste is hun passie doorgeven en bepaalde boodschappen overbrengen.

Een belangrijk doel: toegankelijkheid

Wie het Observatorium binnenstapt, komt in een omgeving die vooral praktisch wil zijn. Hier geen zand in de ogen, maar efficiëntie ten top. Zoals Giles graag zegt: *"Hier geen blingbling, geen reuzenschermen in elk hoekje! We hebben het geluk dat we ideaal gelegen zijn, op een unieke locatie in België, om de sterren te kunnen bewonderen! Wat zouden we kunnen winnen bij de nieuwste technologische snufjes, terwijl het publiek gewoon van de kwaliteit van de hemel komt genieten?"*

In die optiek verdedigt het team ook de idee dat de nieuwe technologieën op het vlak van astronomie niet altijd de meest aangepaste zijn. *"Om te leren, moet je de handen uit de mouwen steken. Op een knop drukken en door een oogglas kijken, dat kan iedereen! De omwentelingen begrijpen, de sterrenbeelden herkennen, de juiste hoeken berekenen voor de telescoop ... dat is wat de bezoekers het meest bijbrengt."*

"We hebben het geluk dat we ideaal gelegen zijn op een unieke locatie in België."

Sterren kunnen ook overdag waargenomen worden, om zonnevlekken te vinden bijvoorbeeld. Tijdens de stages zijn vooral kinderen onder de indruk van dit moment.

Maatschappelijke ecologie als levensfilosofie

Geslacht, land van herkomst of zelfs sociale rang... het doet er niet toe. De astronomie brengt mensen samen. Ver van de gewapende conflicten, de economische of politieke problemen of andere heikele actuele onderwerpen, kampt de wereld momenteel met een andere grote crisis. We vervuilen te veel en dat zal op lange termijn heel slecht aflopen. Het team van het OCA is het daarover volmondig eens en probeert dus volgende belangrijke boodschap over te brengen. ***"We hebben maar één aarde en we moeten ons vandaag de hamvragen stellen. Onze atmosfeer is erg dun en we doen ze al jaren en jaren kwaad. Laten we eerlijk zijn, we kunnen morgen nog niet naar een andere planeet vertrekken om ons te redden!"*** stelt Giles fors.

Met spelletjes, videofilmmpjes en workshops proberen de animatoren duidelijk te maken dat de Aarde niet inwisselbaar is. We moeten onze planeet dus met respect behandelen en zo goed mogelijk onderhouden. Of zoals een jonge stagiaire opmerkte: ***"De Aarde is belangrijk, want het is de allermooiste planeet!"*** Komt de waarheid niet uit de kindermond?

Giles en zijn collega's willen vooral de astronomie maximaal toegankelijk maken. Zo zet het team de informatie om in een taal die elk publiek kan begrijpen. Daarnaast is de structuur ook aangepast voor mensen met een beperkte mobiliteit. De koepel werd bijvoorbeeld voor dat doel ontworpen, een primeur voor België. Er ging veel

aandacht naar het toegangsgemak en de mogelijkheden om de waarnemingshoogte af te stellen. Dankzij dit gebouw kan een telescoop van hoge kwaliteit in optimale omstandigheden worden benut. In de Ardennen is de hemel nu voor iedereen binnen handbereik – of moeten we zeggen oogbereik.

"L'Accessible Étoile is de naam van de koepel die toegankelijk is voor mensen met een beperkte mobiliteit. De meter van deze koepel is niemand minder dan France Brel, de dochter van de Grote Jacques"

Grapfontaine • B3

L'OBSERVATOIRE CENTRE ARDENNE

chemin de la Source, 100
B-6840 Grapfontaine (Neufchâteau)
+32 (0)61 61 59 05
ocacnb@hotmail.com
www.observatoirecentreadenne.be

«De kleintjes leren heel wat tijdens deze stages, in een opgewekte sfeer en de beste stemming.»

Te beleven in het observatorium

Naast rondleidingen organiseert het observatorium ook heel wat stages en allerlei activiteiten en evenementen voor elk publiek. Hieronder staan er maar enkele. De volledige lijst is te vinden op hun website.

Tal van stages voor klein en groot

Door de telescoop kijken, tekenen, een raket of een asteroïde in elkaar knutselen, een wandeling maken... de kleintjes leren heel wat tijdens deze stages, in een opgewekte sfeer en de beste stemming.

De magie van de hemel

Een origineel concept dat in 2014 werd bekroond als innoverend project, De gasten verblijven een nacht in een koepel met uitzicht op de sterrenhemel of in een volledig doorzichtige 'bio-sphair'. Het forfait omvat onder meer twee uur waarneming met een gids-sterrenkundige, een ontspannende visuele waarneming, een avondmaal en een ontbijt.

Op 14 augustus: de 23ste nacht van de vallende sterren

Elk jaar organiseert de sterrenwacht, in de periode waarin veel vallende sterren te zien zijn, een eigen evenement. De animatie begint om 14 uur: quiz, spelletjes, waarneming van de zon, een tocht, uiteenzettingen en lezingen. Wanneer de nacht valt, wordt met de nodige instrumenten uitleg gegeven over de sterrenbeelden en over wat aan de hemel te zien is. De toegang is gratis.

Op 30 augustus: GPCiel, een oriëntatietocht die uniek is in zijn soort

De deelnemers krijgen een kompas en een mobiele hemelkaart en trekken na een korte inleiding, het Ardense platteland in, geleid door de sterren, een beetje zoals de drie wijzen lang geleden al deden.

Wist u dit ?

- De grootste telescoop van het Observatoire Centre Ardenne is ook de grootste telescoop van heel Wallonië.
- Een wetenschappelijke studie toonde aan dat er meer sterren in het heelal zijn dan zandkorreltjes op aarde.
- Belgisch Luxemburg is de beste plek in België om naar de sterren te kijken, omdat er hier minder lichtvervuiling is dan op andere plaatsen.

FORMULES
OVERNACHTING + MAALTIDEN + ACTIVITEITEN

Challenger Parcours

via ferrata

ECO Karting

Paintball kids

Lasergame

Boogschieten

Karbijschieten

DURBUY Adventure KIDS

40 ACTIVITEITEN VOOR KINDEREN IN HET PARK

NIEUW ! VEILIG SPEELPLEIN

15 activiteiten speciaal «kids» (voor kinderen van 2 tot 12 jaar)

NIEUW
PONYRIJDEN &
PAARDRIJDEN

Introduceer kinderen
aan het forelvissen
in alle veiligheid

Eco Fishing park

NIEUW
Hengels
te huur

Rafting / Kajak / Kano

Waterballs

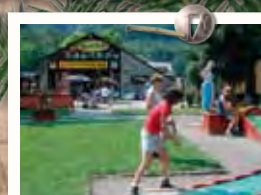
ECO Karting

ECO quad

Bike Park

Mini Golf

WELDRA

Mini-boerderij

Vier met ons de 20ste verjaardag
van Durbuy Adventure !

ONTDEK ONZE VERJAARDAG PROMO'S OP
SHOP.DURBUYADVENTURE.BE OF WWW.DURBUYADVENTURE.BE

+32 (0)86 21 28 15 • www.durbuyadventure.be • Rue de Rome, 1 - 6940 Durbuy

de boom

De dichter of de wetenschapper, de gelovige of de scepticus, de wijze of de naïeveling worden allemaal op zekere dag geraakt door het mysterie van de bomen of zullen er wijze levenslessen uit leren.

OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

Tekst: **Pascale Ghislain, Emilie Batter** en **Jacques Cornerotte**

OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

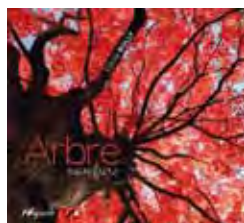

CÉCILE BOLLY

EEN LEVEN ROND BOMEN

De boom fascineert al sinds mensenheugenis. Op de eerste plaats omdat die boom de mens eten en een dak boven het hoofd geeft en verwarmt. Het is een onmisbare metgezel aan wie de mens het leven en de beschaving dankt. Deze reus die we naast een kapelletje of in het midden van een bos zien staan, heeft diepe wortels en een kruin die de hemel raakt. Het contact met de boom maakt ons bewust van de dubbele dimensie van ons mens-zijn, het materiële en het spirituele. De boom heeft iets eeuwig, iets wezenlijks en iets magisch. Hij is rijk aan symbolen, is vaak het voorwerp van rituelen en bijgeloof. Hij ligt aan de basis van mythen en tradities. Laten we vertrekken naar het land van de bomen om er helemaal in op te gaan. Dicht bij de bomen komen we tot rust en leren zo beter leven. Met onszelf en met de anderen.

Om mij te vergezellen op deze ontmoeting met de bomen, heb ik een afspraak met Cécile Bolly, arts, leerkracht, fotografe en schrijfster. Ze is de auteur van *Magie des arbres*, *Paroles d'arbres* en recenter *Arbre, mon frère* bij uitgeverij Weyrich. Deze titels zeggen al veel over de weg die de schrijfster aflegde. Eerst is er de verwondering, daarna maakt de reiziger naar bomenland het stil om beter te luisteren. Om dan een bondgenootschap te sluiten dat nooit meer stuk kan.

Wat is volgens u het verband tussen al uw activiteiten?

“Om me goed te voelen in mijn werk als arts, heb ik het dagelijks contact met de natuur nodig. De aanwezigheid van een boom, zijn schoonheid, zijn gulheid brengen me terug tot de kern van mijn leven in de zorg: observeren, een aandachtige aanwezigheid, luisteren en uitwisselen. Ook als ik les, vorming of begeleiding geef, wil ik vooral overbrengen hoe belangrijk luisteren is. Ik wil bakens uitzetten, een houvast geven aan mensen in moeilijke situaties. In mijn boeken kan ik meer weerklank geven aan mijn engagement, verbazen met foto's en met mijn woorden doen voelen wat echt telt in het leven. ‘Het essentiële is onzichtbaar voor de ogen’. En bomen nodigen net uit om het onzichtbare te lezen.”

Vanwaar die zin voor de natuur, voor de bomen en voor de vogels in het bijzonder?

“Ik ben geboren op het Naamse platteland, nabij Maredsous. Mijn grootvader was molenaar. Ik heb vier jaar in Brussel gewoond, maar dat gebrek aan een sterke band met de natuur maakte me gewoon triest. De natuur helpt de mens om zichzelf op te bouwen, om evenwicht te vinden. Vogels zijn net als bomen erg beladen met symboliek. Tal van mythen, verhalen en legendes draaien er rond, om boodschappen van universele waarheden over te brengen. De vogel roept in ons spontaan de drang naar vrijheid en de spirituele dimensie van de mens op. De boom, en vandaag zeker,

herinnert ons aan de vereiste om de natuurlijke cycli na te leven, om te zoeken naar echte uitwisseling. De boom is verbonden met het leven en met de mens, onder meer door de ademhaling. We hebben de zuurstof die hij produceert erg nodig. Het is toch merkwaardig dat een aantal anatomische termen te maken hebben met bomen, zoals bronchi-aalboom, twijgbreuk, kringen, hersenstam.”

Wat maakt de Ardense natuur en de Ardenner zo bijzonder?

“Het klimaat en de arme bodem doen de Ardennen woester en ruwer lijken. Maar dat maakt deze streek ook zo krachtig en apart. Zijn grote grijze hemel als een opalen zee, zijn nevels, zijn diepe glooiende valleien doen ons onze grenzen verleggen. De Ardenner heeft de naam terughoudend te zijn, maar heeft zoveel te vertellen. In de Ardennen maakt de kwaliteit van de stilte deze innerlijke bevraging mogelijk.”

Cécile Bolly is wel degelijk een gids in alle betekenissen van het woord. Een gids met wetenschappelijke kennis, maar ook een ervaren gids in de waarneming van de tekenen van de natuur. Wie beste maatjes met een boom wordt, weet dingen die de rede overstijgen. Gek is dat niet, wel wijs. Om emoties te vatten, is ongeduld uit den boze. Dat is wat deze gezondheidsprofessional op de eerste plaats zoekt, leven in harmonie met de wereld en met de anderen, van het leven tot de dood van een boom, een mens.

tentoonstelling, “ARBRE MON FRÈRE”

Mijn broer de boom (Arbre mon frère) **van 4 september tot 31 oktober**. Kom deze tentoonstelling van foto's van Cécile Bolly ontdekken. Veel ervan komen uit de boeken van de schrijfster. Deze werken zijn beschikbaar bij uitgeverij Weyrich in Neufchâteau, bij de Service du Livre Luxembourgeois in Marche-en-Famenne en in uw gebruikelijke boekhandels.

www.semois-tourisme.be

Ze organiseert ook opleidingen en rondleidingen in de natuur voor gezondheidsprofessionals en voor alle anderen, op aanvraag.

CÉCILE BOLLY

cecile.bolly@skynet.be

ANDERS bomen FOTOGRAFEREN

Meer dan bij een gewone fotoanimatie, nodigt Cécile Bolly deelnemers uit om verder te kijken dan de technische aspecten, om ook hun eigen innerlijke te laten spreken en “bomen te fotograferen met hun ziel”.

Deze activiteit wordt georganiseerd in het kader van het landschapsweekend (zie p.48).

Op zondag 28 september van 9 tot 12 uur. Vertrek aan de Moulin Klepper in Neufchâteau. Te voorzien: stapschoenen, kleding aangepast aan het weer en fototoestel.. Maximum 15 deelnemers.

Inlichtingen en inschrijvingen (noodzakelijk):
Parc naturel de la Haute-Sûre Forêt d'Anlier
Florence Francard - +32 (0)63 45 74 77
florence@parcnaturel.be

DE SYMBOLEK VAN BOMEN

De boom van het eeuwige leven, de boom van de kennis van goed en kwaad, de boom van de herinnering of van de gerechtigheid, de boom van de vrijheid of de galgenboom, de helende boom, de spijkerboom of de babbelboom, de grensboom, de boom in de stad of op het veld, deze 'onverstoorbare grote broer' vindt zijn plaats in zoveel facetten van het burgerlijk, het familiaal of het religieus leven.

Deze levende herinneringen mogen natuurlijk niet verloren gaan. Dus worden ze geïnterviewd, kwestie van ze te beschermen tegen de onwetendheid en de kortzichtigheid van de mens. We bekijken er enkele uit de provincie Luxemburg graag van wat dichterbij. Trek die laarzen aan, laat die zorgen thuis en ga ze ontdekken. Ze worden opmerkelijke bomen genoemd. Nu zal u weten waarom.

2.

3.

Boom van de GERECHTIGHEID, HERINNERINGSBOOM, GRENSBOOM

Onze Ardense bossen waren oorspronkelijk bevolkt door **eiken**. Deze werden verwerkt tot gebintehout voor kathedralen, kastelen of gewone hutten, maar altijd staan de vorstelijke eiken symbool voor kracht, kennis en een lang leven. Vooral om deze laatste eigenschap dienden veel eiken voor het afbakenen van percelen of grondgebieden.

Bovendien is de eik de boom van de dondergoden Zeus in Griekenland, Taranis in Gallië, Donar in Germanië, Thor in de Scandinavische landen. De eik zou de bliksem aantrekken, zo werd beweerd. Hij zou inderdaad de rechtshandhavers inspireren tot de beste vonnissen. Dit sluit wellicht aan op de oude Gallische traditie van de druïden die gerechtelijke zaken onder de eik beslechtten.

Eiken dragen de herinnering aan historische gebeurtenissen in zich, zoals de honderdste verjaardag van de onafhankelijkheid van België die in 1930 met veel luister gevierd werd. Het waren de parochies en gemeentes die deze vaderlandsliefde aanwakkerden.

Zo werden de eiken die de dolmens van Wéris of van Oppagne overschaduwden op die datum geplant. De keuze voor die houtsoort op deze uitzonderlijke site getuigt bovendien van de 'Keltomanie' die lange tijd aanhield, wat de archeologen ook mochten vertellen.

In Amonines hangt aan de eik langs de weg een Mariabeeldje in een nis, een vertrouwd gezicht in deze regio. Deze eik staat naast een bron en was een halteplaats tijdens de kruisdagen. Hier sloegen tal van heilige heremieten met eiken stokken op de grond om bronnen met helende eigenschappen te doen ontspringen. Zo blijkt nog maar eens dat bronnen en bomen altijd al een rol kregen toebedeeld in het christelijk geloof.

Vaak staat op de binnenplaats van een hoeve een fruitboom, een **notenboom** bijvoorbeeld. Ze werden geplant als een nieuw gezin werd gesticht. De noten sierden de borden tijdens Sinterklaas en er werd olie, wijn of een ander genezend drankje van gemaakt. Ook vandaag nog bestaat de traditie om een boom te planten bij de geboorte van een kind.

1. Eiken van Amonines

rue du Home
(lat. 50.265880 / long. 5.5556225)

2. Eiken van de dolmen van Wéris

rue des Dolmens
(lat. 50.33370 / long. 5.52292)

Eiken van de dolmen van Oppagne

route d'Oppagne
(lat. 50.32192 / long. 5.51268)

Notenboom op de binnenplaats van een hoeve in Wéris

4.

5.

OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

3. Kerk St-Etienne (Waha)

rue du Maquis
(lat. 50.2123246 / long. 5.343456)

4. Weg die naar Bende of Jenneret leidt

(lat. 50.416612 long. 5.418312)

5. Collegiale kerk St-Monon (Nassogne)

rue du Parvis
(lat. 50.1285782 / long. 5.3426392)

6. Bois de Saint-Thibaut (Hodister)

champ de la Houtte
(lat. 50.210101 / long. 5.517257)

Kerk St-Walburge (Wéris)

rue des Dolmens
(lat. 50.326383 / long. 5.5302641)

De BESCHERMENDE boom

Philyra is het Griekse woord voor linde. Het is de moeder van de centaur Chiron die de mensen leert hoe ze geneeskrachtige planten moeten gebruiken. Er staan linden naast de romaanse kerken van Waha en Wéris, of nog andere heiligdommen zoals de kapel St-Thibaut in Hodister en haar oude hermitage. De linden van het 'Bois de St-Thibaut' staan erom bekend dat ze in 1639 zouden aangeplant zijn, toen de kapel werd gebouwd.

De brede kruin van de linde geeft de openbare pleinen of het voorplein van de kerken de nodige schaduw. Ze beschermen tegen onweer en heksen. In de Germaanse landen werden gemeentelijke zaken onder de linde besproken. Zijn zachte hout is erg in trek bij beeldhouwers die er onder meer heiligenbeelden van maken.

De linde is één en al zachtheid. Hij produceert nectar en honingdauw die de bijen in heerlijke honing omzetten. In de oudheid was de linde de boom van de liefde en de trouw. Daarom werden huwelijken vaak onder zijn kruin aangegaan. Zijn het die blaadjes in hartvorm die geliefden aansporen om hun geloften hier uit te wisselen?

De takken van de linden aan de collegiale kerk St-Monon in Nassogne hebben een speciale taak in een typisch Ardens gebruik. De heilige Monon is de beschermer van de veestapel en van de oogsten. Op de zondag na Hemelvaart gaat hier ter ere van hem een processie uit. Dan wordt zijn reliekschrijn van de collegiale kerk naar de kapel van Coumont gedragen, die volgens de traditie precies op de plek van het primitieve gebedshuisje staat. Onderweg wordt met de takken en het gras langs het schrijn gestreken (de zogenoemde 'remuage'). Dit gebladerte wordt vervolgens gemengd onder het veevoeder of aan de staldeuren gehangen om de dieren te beschermen.

De linden omgeven een weg die naar Bende of Jenneret leidt. Deze wordt 'Dreef van de honderdste verjaardag' genoemd, omdat de linden hier geplant werden op de honderdste verjaardag van ons land.

*"Wanneer echtelieden in
zijn schaduw verblijven,
houden ze voor eeuwig van
elkaar, ondanks de jaren"*

Jean de La Fontaine

GENEZENDE bomen

Dit vertelde ons de heer **Albert Fraipont** uit St-Hubert:

“Aan de uitrit uit het domeinbos Saint-Michel, langs de zogenaamde ‘Route de marche’, of de weg van Saint-Hubert naar Luik, stond een beuk. In zijn schaduw rustten de pelgrims uit die de heilige Hubertus kwamen vereren, de beschermers tegen hondsdolheid. Toen deze boom na 250 jaar werd omgehakt, werd een deel van de stam naar de basiliek gebracht. Hij brokkelde na verloop van tijd af en daarom werd beslist om hem met de kettingzaag door te snijden. Toen werd zowat dertig centimeter diep een kruis van ongeveer een meter hoog en veertig centimeter breed ontdekt. Aan de voet van Christus bevond zich een dierenkop: een hert zonder gewei. In het midden was nog een metaal priem achtergebleven die blijkbaar het kruis tussen het gewei moest houden. De boom had tijdens zijn groei het kruis en het hert dat aan de grondslag lag van de zogenoemde bekering van de heilige Hubertus, helemaal omhuld. Daarnaast illustreren de spijkers die in de stam waren geslagen, het volksgeloof en zijn genezende kracht: er werden spijkers in geslagen om af te raken van steenpuisten (in het Frans allebei ‘clou’).”

*Tentoonstelling van liturgische gewaden en voorwerpen.
“Kazuifels en dalmatica : esthetiek en symbolen”.
Tot 9/11/2014 in de basiliek van St-Hubert.
+32 (0)61 61 23 88 - accueil@basiliquesainthubert.be*

In Longueville worden spijkers en voden in de schors van een boom gestoken. Ze worden verbonden met een kruis. Het is een linde met brede bladeren. Hij werd geplant op een hoogte die uittorent boven de Ourthe en de Néblon en dient als baken voor de wandelaar die op deze plek een adembenemend uitzicht heeft.

De romaanse kerken van Tohogne, Ocquier en Wéris liggen op een boogschuit. Hier bestaat nog altijd het verrassende christelijke gebruik om een kwaal door te geven aan een boom met een spijker of een stuk stof die tegen het zieke lichaamsdeel werd gewreven. Daarnaast staat lindethee bekend als rustgevend.

De bewakers van de EEUWIGE HERINNERINGEN

De es of **de wilg** zullen altijd een plaats krijgen op begraafplaatsen waar ze symbool staan voor het eeuwig overleven.

Beukenschors dient al heel lang voor de fabricage van manden, tapijten, touwen of dozen. In Nassogne werd dit hout gebruikt om klompen te maken.

Linde van Longueville (Foto cover)
Rue Tier dol Hé
(lat. 50.397316 / Long. 5.454773)

Kerk St-Pierre en Paul (Dochamps)
rue du Vieux Frêne
(lat. 50.2330985 / long. 5.62358359)

KLEINE ZAADJES WORDEN GROOT

Een reusachtige glazen bubbel in het midden van een groene lijst. We zijn niet ver van de N4, meer bepaald in Aye. Nochtans is het in deze bol vol licht verrassend stil die ochtend. Buiten directeur **Alain Servais** die honderd-uit praat over zijn vak en over deze 'Comptoir forestier' die hem zo na aan het hart ligt. Bouwen aan de toekomst van het Waalse bos voor de toekomstige generaties,... een mens zou voor minder enthousiast zijn, niet?

Het gebouw, een symbool an sich

Een zaadje in zijn omhulsel. Dat is de eerste indruk van deze golvende hal van bijna 1000 m². Het is een gewaagde vorm voor een gebouw dat uitkijkt op de hemel. Het bureau Samyn en Partners ging de uitdaging aan en trok partij van de talloze kwaliteiten van onze Ardense spar voor de vervaardiging van een gebinte van gewelfd hout, dat erg harmonieus oogt en bedekt is met glastegels. Binnen is het één en al licht, eenvoudig, rustgevend. De hal werd al in 1995 gebouwd, maar lijkt nog niks verouderd.

Een fantastische zaadbank

Alain Servais geeft mij meteen enkele gegevens mee. *"We beginnen in 2015 aan ons twintigste oogstseizoen", steekt hij van wal. "Sinds de Comptoir bestaat, hebben we genoeg verkocht voor de productie van 100 tot 120 miljoen boomplanten, alle soorten door elkaar. Dat komt neer op ongeveer 50.000 ha bos, of zowat tien percent van de totale oppervlakte van het Waalse woud."*

Die cijfers doen dromen. Om dat allemaal in goede banen te leiden, zijn ze met vijf. Dat is wel heel weinig om de bossen in Wallonië te bewaren. Alain Servais stipt aan: *“De eigenaars kunnen uiteraard ook rekenen op het natuurlijk zaaigoed en de snoei om hun bossen in stand te houden. Ze zijn niet verplicht om hun stekken te kopen bij de boomkwekers waar wij mee werken.*

Onze rol is genetisch perfect materiaal leveren, zowel om de productie van kwaliteitshout te garanderen dat goed bestand is tegen ziektes, als om borg te staan voor de diversiteit van de bosmassieven”, legt Alain Servais mij uit.

Zaadjes van zorgvuldig geselecteerde oorsprong

“We hebben in de loop der jaren een lijst aangelegd van erkende populaties om de boomkwekers en beseigenaars te garanderen dat ze materiaal van hoge kwaliteit krijgen,” benadrukt Alain Servais. Deze populaties zijn in heel Wallonië verspreid en beantwoorden aan een reeks Europese richtlijnen die in het Belgisch recht werden omgezet. De grote soorten (beuk, eik, douglas, spar) mogen enkel in deze populaties geoogst worden. Ook al is de wetgeving minder beperkend voor bepaalde andere soorten, zoals de berk, de es of de kersenboom, toch oogsten wij de beste zaadjes voor een boomteelt van goede kwaliteit. Wij willen een zo breed mogelijk genetische diversiteit waarborgen. De bomen die van deze zaadjes komen, bieden alle nodige eigenschappen en garanderen ook in de toekomst een natuurlijke regeneratie van eerste rang.

Sinds kort oogsten en verdelen wij ook zaadjes van soorten die economisch minder interessant zijn, maar wel de biodiversiteit bevorderen. Ik denk aan de gewone lijsterbes, de wilde appelboom of zelfs de brem, die zoals iedereen weet, de eerste kolonisator is, samen met de berk, van braakliggende bos- of landbouwgrond.”

Een zaak van beroeps

Hoe gebeurt de oogst? *“Net als voor appels, peren of pruimen produceren de bomen van onze erkende populaties sterk wisselende hoeveelheden fruit van jaar tot jaar,”* verneem ik van Alain Servais. *“We hebben uitzonderlijke jaren gekend zoals 1996, 2000, 2006 en 2011. In 2000 alleen al hebben we 100 kilo douglas-zaadjes geoogst en opgeslagen, en 4 ton eikels van de winter-eik, de zomereik en de rode eik.”*

“Voor de loofbomen,” legt Alain Servais uit, *“is de techniek meestal doodeenvoudig: een beetje zoals voor de oogst van de kastanjeboom in Cévennes, spreiden wij netten onder de bomen op het einde van de vruchtperiode om de beukenootjes en eikels op te vangen. Dit werk doet ons team. Als de oogsten echt heel groot zijn, dan schakelen we externe bedrijven in om ons te helpen. Op de plaats van de oogst vindt een eerste sortering plaats om onder meer de eikels met fouten te verwijderen.”*

“Maar”, gaat Alain Servais verder, *“we moeten ook een beroep doen op professionele klimmers voor de oogst van bepaalde loofsoorten (essen, esdoorns, elzen), maar ook en vooral voor de harsbomen waarvan de mooiste soms 50 meter hoog zijn! En dat moet gebeuren zonder de bomen te beschadigen, met bijzonder zachte technieken die veel weg hebben van bergbeklimmen.”*

De juiste behandeling

Het team van de ‘Comptoir’ beschikt over erg geavanceerd materiaal om alle geoogste zaadjes te verwerken. Want elk type zaadjes vraagt een bijzondere behandeling, niet alleen om ze goed te kunnen bewaren, maar ook om ze vruchtbaar te houden.

“De kegels van de harsbomen moeten eerst kunstmatig worden geopend om de zaadjes eruit te halen. Elk zaadje

moet ontdaan worden van zijn vliesvleugel, om dan te worden schoongemaakt, gesorteerd en gedroogd. Vervolgens, legt Alain Servais uit, "moeten we het een goed watergehalte geven zodat we het vele maanden in de koelkast kunnen bewaren. De behandeling van de zaadjes van loofbomen is minder zwaar. Maar ook hier worden de verschillende zaden telkens op de meest geschikte manier verwerkt."

De bewaring

Wist u dat zaadjes van sparren meer dan tien jaar lang kunnen kiemen? De natuur heeft werkelijk onvermoede bronnen. De noten van eiken kunnen echter moeilijk langer dan een winter bewaard blijven. Onze mannen van de Comptoir hebben daar echter iets op gevonden: als ze worden gemengd onder turf en op een temperatuur van -1° worden gehouden, blijven ze veel beter bewaard.

Meer boomkwekerijen

"Tot nu toe hadden we twee domeinboomkwekerijen in het bos, één in Vielsalm voor de harsbomen en in Philippeville voor de loofbomen. Nu leveren we dus de zaadjes aan privé-boskwekers die wij begeleiden en adviseren op het vlak van de goede werkwijzen. Deze samenwerking brengt ons veel bij. Wat niet belet dat we proberen uitvoeren om het gedrag van de zaadjes te bestuderen."

Hoeveel variëteiten telt uw catalogus momenteel? "Voor loofbomen", antwoordt Alain Servais, "bieden we 20 verschillende referenties, van de beuk tot de eik, langs alle grote bosbomen, ook struiken zoals de kornoelje, de lijsterbes, de kardinaalsmuts, altijd met het oog op een grote biodiversiteit en om de wilde fauna eten en huisvesting te kunnen bieden. Voor de harsbomen kan de Comptoir 14 verschillende soorten aanbieden."

Om dit bezoek af te ronden, vertelt Alain Servais nog hoe trots hij is op het vertrouwen dat hij van de boomkwekers krijgt. "Natuurlijk, zegt hij, "mogen we nooit op onze lauweren rusten. We moeten onze diensten blijven verbeteren. We mogen niet vergeten dat we een overheidsdienst zijn en zo bijdragen tot de ontwikkeling van een Waals bos (privé en openbaar) dat een mooie toekomst voor zich heeft."

tip

De Comptoir ontvangt bezoekers, maar wel op aanvraag vooraf op onderstaand adres. Rondleidingen worden elk jaar georganiseerd tijdens het Week-end du Bois (17-19 oktober)

www.lesroutesdubois.com

En geloof ons, wie daar buitenkomt, zal het bos nooit meer met dezelfde ogen bekijken!

Marche-en-Famenne • B1

COMPTOIR FORESTIER

ZI d'Aye
rue A. Feher, 2
B-6900 Marche-en-Famenne
+32 (0)84 31 65 97
comptoir.dnf.dgarne@spw.wallonie.be
http://environnement.wallonie.be/orvert/comptoir_intro.html

PIERRE LESAGE

BOOMVERZORGER-KLIMMER

VAN BEROEP!

We ontmoeten de man met een grote liefde voor bomen op een wat kille morgen in mei, op het 'Plateau des Tailles' in het bos van Cédrogne. Warm is het niet. Het gras is bedekt met dauw (we staan toch wel 600 meter hoog). We ontdekken samen met hem een zaadhoudende populatie die Alain Servais van de Comptoir Forestier al aanhaalde. Wondermooie douglas- en andere sparren die wel vijftig meter hoog gaan. Een mens voelt zich hier zo klein...

Pierre legt uit: "Deze bomen werden op het eind van de negentiende eeuw aangeplant. Ze komen uit Noord-Amerika, maar gedijden hier goed. Ze zouden zowat 50 cm per jaar groeien! Deze vorstelijke bomen zijn dus erg krachtig. Het is niet zomaar dat de 'Comptoir Forestier' ons de opdracht gaf om de zaadjes van deze mooie soorten te verzamelen".

Passie voor zijn vak

"Bomen maken in feite deel uit van mijn erfenis. Mijn grootvader en vader baatten in Houffalize een waterzagerij op de Ourthe uit. Toen was er nog geen school voor boomverzorgers-klimmers. Ik heb het vak dus al doende geleerd", vertelt Pierre. "Vandaag geeft de hogeschool van de provincie Luik opleidingen in dit vak, op haar campus van La Reid. Na een opleiding tot landschapsarchitect groeide bij mij een echte passie voor dit toch wel aparte vak dat niet zonder gevaar is. Ik ging les volgen in de Drôme en liep hier en daar stage om mijn techniek te verfijnen. Ik vond er ook plezier in om mee te doen aan wedstrijden zowat overal in Europa."

KERSTBOMEN

De **spar** is natuurlijk het symbool bij uitstek voor de Ardennen en de favoriete kerstboom. Nochtans is dit geen echt Ardense boom, want hij werd van zeer grote hoogtes ingevoerd, van de Vogezen of de Jura. Hij verschijnt in de Ardennen in de negentiende eeuw om de valleien en de onvruchtbare bodems te bedekken. Hij groeit snel en levert al vlug inkomsten op. De spar is de boom die het hoogst groeit, zoals de uitzonderlijke sparren van het bos van Cedrogne aantonen. Deze altijdgroene boom staat symbool voor de hoop en de wedergeboorte in hartje winter.

Hij wordt speciaal gekozen als kerstboom omdat hij in zekere zin ook de onsterfelijkheid symboliseert. In een eerste

fase is hij getooid met rode appels en gouden noten en houdt zo ook de belofte van vruchtbaarheid in. Er worden kaarsen op gezet, als teken van licht in de nacht van de winter.

De kerstboom is sterk verankerd in de Germaanse gebruiken en veroverd vanaf de zestiende eeuw het westen via de Elzas. In België zal hij pas na de eerste wereldoorlog zijn intrede doen in onze huizen.

Woud van Cedrogne (Pisserotte)

Plateau des Tailles
(lat. 50.20199 / long. 5.78410)

In 1991 heb ik mij gevestigd. Gevaarlijk snoei- en kapwerk, uitslepen, de gezondheidsstatus van de bomen beoordelen ... ik leef op het ritme van de bomen. Maar altijd met het grootste respect voor wat leeft. Dat wil zeggen niet al te streng kappen, niet onnodig verminderen."

Technieken die evolueerden

Net als voor andere activiteiten evolueerde ook de techniek van het boomklimmen. Het gaat nu soepeler, is minder gevaarlijk (als een bepaald aantal voorzorgen worden nageleefd). Vroeger moest je van klimspoor naar klimspoor om dan na een uur van zware inspanning eindelijk de eerste takken met de vruchten van deze bosreuzen te bereiken.

"Vandaag gebruiken we een techniek die van de marine komt. Met een katapult wordt een gewicht met een klimlijn aan uitgeworpen, om zo een touw vast te maken waarmee de boomverzorger tot de hoogste takken kan gaan. Dit lijkt sterk op de techniek van de bergbeklimmers. In een half uur zit je in de top van de boom, waar de tijd plots stilstaat", gaat Pierre verder. "Als de oogst zich overvloedig aankondigt, wat dit jaar zeker het geval zal zijn, brengen we de dag door in de bomen en bestaat de notie tijd niet meer. Dat is best een vreemd gevoel."

Loof- en harsbomen

"Alain Servais zei het al dat we zowel de kegels van harsbomen als de vruchten van de grote loofbomen oogsten, zoals van de beuk, de haagbeuk, de eik" gaat Pierre verder. "Als er veel vruchten zijn, (met dank aan de wind, de niet al te late vorst en het werk van de haalbijen) kunnen we tot 320 liter ruwe zaadjes per dag 'plukken'. Deze gaan meteen naar de Comptoir in Aye. Soms verplaatsen de bosbouwers ook hun pelmateriaal naar het bos om de oogst meteen te 'bewerken'."

We vinden het wat jammer dat we Pierre en dit bosmas-sief moeten verlaten. Er ontwikkelde zich hier een mooie diversiteit. Er groeien loofbomen op open plaatsen met voldoende licht, paddenstoelen, varens, blauwe bosbessen en mos bekleden de bodem en we hebben verse sporen van everzwijnen gevonden. Van Pierre horen we ook dat heel wat grote hertachtigen de weg hierheen vinden. We wensen Pierre nog vele jaren van rijke oogsten!

Heyd (Durbuy) • C1

PIERRE LESAGE

rue El Couleye, 4
B-6941 Heyd (Durbuy)
+32 (0)86 49 92 49 - +32 (0)475 32 72 22
lesagearbor@skynet.be
www.lesage-elagage.be

BOMEN IN DE KIJKER

De landschappen van Belgisch Luxemburg verwonderen en brengen tot rust, maar ze zijn ook een ware lust voor het oog. Dit jaar gaat alle aandacht naar de duizend-en-één facetten van de bomen die deze landschappen sieren. Het is zo verkwikkend om door de bossen te wandelen, met enkel het gezelschap van vrolijk zingende vogels en kwieke eekhoorns die van tak naar tak huppelen. Deze zesde editie van het Weekend van de Landschappen draait helemaal rond de boom en zijn mysteries. Het wordt beslist een reis vol fascinerende ontdekkingen. U duikt in een oceaan van groen, om met volle teugen te genieten van de omgeving, te luisteren, de tijd te nemen om te herbronnen. Een blik op enkele activiteiten als voorproefje...

26, 27, 28 SEPTEMBER

www.weekendvandelandschappen.be

Thiaumont C3

*“Vertellen hoe
het dagelijks leven
omzetten in dromen”*

Elke BOOM heeft zijn VERHAAL

Dat wordt onder meer duidelijk in Thiaumont, een dorpje in de vallei van de Attert waar de boom op een heel bijzondere manier in de kijker wordt geplaatst.

Om u alvast een ideetje te geven van die dag die zich feestelijk en boeiend aankondigt, had Blik op de Ardennen een ontmoeting met Marianne Mongiat. De vertelster zal de opmerkelijke bomen op deze plek tot de verbeelding doen spreken.

Deze vroegere secretaresse werd op haar vijftigste bibliothecaresse en ging opleidingen over vertellingen en legendes geven. Het pedagogische luik van haar werk bestaat uit vertellingen voor immigrantenkinderen in een intercultureel project en de animatie van dagen rond legendes. Marianne wil echter vooral doen dromen. *“Vertellen na vele jaren tellen”*.

Zij loodst zo graag mensen mee naar de wereld van de verbeelding. Omdat ze overloopt van creativiteit, richt ze samen met twee vriendinnen de vzw “Contes Za Rebours” op. En zo komen sprookjesfiguren tot leven tijdens vertelwakes, verjaardagsfeestjes en knutseldagen. Een uitstekende manier om kinderen van achter hun spelcomputer te halen! *“Wat zo fantastisch is in de wereld van de vertellingen, is dat*

je in de huid van gelijk welk personage kan kruipen. Soms ben je een heks, dan weer een hond en waarom dus ook geen boom doen spreken!” Het moeilijke aan een vertelling is dat ze maar tien minuten mag duren, terwijl de tekst die als inspiratiebron diende evengoed vijf regels als drie bladzijden lang kan zijn. Hier moet je aan de slag met je eigen verbeelding. Voor animatie zoals tijdens het Weekend van de Landschappen, is het ook zaak om eerst ter plekke die boom te kiezen waar je anekdote het best tot zijn recht zal komen.

Tijdens het Weekend van de Landschappen in de Val d’Attart wordt meteen een fietsroute langs 28 opmerkelijke bomen ingehuldigd. Op die route zijn ook tal van aardige schilderachtige dorpen te ontdekken die begin september nog vol bloemen staan. U kan ook aan geocaching doen of een heel originele demonstratie van acrobatische boom-snoei bijwonen.

<http://conteszarebours.blog4ever.com>

info WE

ZONDAG 28 SEPTEMBER OM 10 UUR

Gratis animatie

Afspraak bij La Maronnelle

rue de l’Église (tegenover de kerk)

B- 6717 Thiaumont

VVV (Syndicat d’Initiative) van Val d’Attart

+32 (0)63 23 62 88

info@attert-tourisme.be

OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

BOMEN als GESCHIEDENISBOEKEN

U gaat samen met natuurgids Richard Mignolet op zoek naar sporen van onze Keltische wortels en naar stempels die dit volk op onze moderne maatschappij drukte.

De gids neemt u mee naar het bospark Bonance in Libramont. Tijdens de wandeling in dit decor luistert u naar twee vertellingen en herbeleeft u een oude rite. Er wordt een tipje van de sluier opgelicht over enkele mysteries van deze boeiende beschaving. Maar we verklappen u natuurlijk nog niet alles...

Wie was dat volk eigenlijk dat met een weinig beschaafd imago kampt?

Denkt u, zoals veel liefhebbers van de beroemde strip, dat de Kelten hele everzwijn aten of in kleine stenen hutjes woonden? Dan wordt het tijd om komaf te maken met deze voorgekauwde ideeën. Het waren namelijk geniale uitvinders die ons heel wat kennis bijbrachten die vandaag nog nuttig is in ons dagelijks leven. We moeten het doen met enkele Latijnse geschriften en archeologische vondsten om een idee te krijgen van dit fantastisch georganiseerde volk. Deze dappere voorouders hadden namelijk vooral een mondelinge overlevering. Ze meenden dat de materie al te snel veranderde om ze vast te leggen in geschriften die dan toch voortdurende aanpassingen nodig hadden.

Tijdens de rondleiding komt u onder meer te weten hoe efficiënt ze omgingen met de verschillende houtsoorten. *“De Kelten hadden wel dorpen ingericht aan de rand van de bossen, maar jagen was niet veel meer dan een hobby voor hen. Het waren vooral landbouwers, veetelers en handelaars”.*

In die tijd bestond het Ardense bos voor 80% uit beukenbomen. Sindsdien onderging het heel wat veranderingen, omwentelingen zelfs. De uitvinders van de ploeg en van de maaimachine hebben inderdaad enkel loofbossen gekend. De sparren en andere harsbomen kwamen pas veel later naar onze contreien.

De Keltische huizen bestonden uit een houten structuur, met leem bedekt vakwerk en een strooien dak. Daar is niets meer van overgebleven omdat de funderingen niets voorstelden en de materialen niet bestand waren tegen brand of andere woedeaanvallen van de natuur. De meeste teruggevonden voorwerpen waren van metaal. Ze komen uit de typische grafheuvels van de Kelten die de archeologen vandaag kunnen vinden door de opgehoogde aarde.

Die Kelten hadden al begrepen dat beuk zich heel goed leende voor trappen. De sterkere eik diende dan weer voor het gebinte, net als het kastanjehout dat goed bestand is tegen insecten.

Naargelang de eigenschappen van de verschillende houtsoorten werden er werktuigen en meubels uit vervaardigd.

*“Voor mij
zijn alle bomen
opmerkelijk”*

In het bos van Bonance kan u vandaag tal van variëteiten bewonderen, zoals de beuk en de eik, maar ook de wilg, de esdoorn, de es en de els. De bodem van de streek van Libramont is vooral geschikt voor de eik. Door zijn draaiwortels kan hij water gaan halen in de diepe aardlagen.

“Het is allicht geen toeval dat de Kelten zich in het Ardense bos vestigden, maar de juiste reden zal altijd een raadsel blijven”.

Om deze mooie dag af te ronden, wordt u uitgenodigd voor een bezoekje aan het Museum van de Kelten, waar stukken vaatwerk, wapens of ander gereedschap en nog tal van andere ontdekkingen op u wachten.

MUSÉE DES CELTES
Place Communale, 1
B-6800 Libramont
+32 (0)61 22 49 76
info@museedesceltes.be
www.museedesceltes.be

info WE

ZONDAG 28 SEPTEMBER OM 13.15 UUR

Gratis animatie.

Afspraak op de parkeerplaats van de gemeentelijke bibliotheek van Libramont

+32 (0)61 61 30 10

info@saint-hubert-tourisme.be

OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

Richard MIGNOLET Natuurgids

Vijfentwintig jaar lang werkt deze Luikenaar in de autosector, tot hij op een dag beslist om zijn geboortestreek in te ruilen voor de Ardennen. Zo verwonderlijk was dat niet, want hij had altijd al een zwak voor deze regio en haar prachtige bosmassieven. Hij heeft ook een grote passie voor natuur, geschiedenis en muziek en vindt in deze oase van rust de ideale omgeving om zich aan zijn hobby's te wijden.

Een tijdje geleden begon hij hier en daar rondleidingen te geven en zo groeide zijn enthousiasme voor de streek van Saint-Hubert en haar uitzonderlijk erfgoed nog meer. Niet meer dan logisch dus dat hij zich aan het avontuur van 'Ardenne Plaisir' waagt, om wandelingen en activiteiten aan te bieden in een heerlijk authentieke sfeer.

www.ardenneplaisir.be

OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

Le Perchoir

DICHT BIJ TE BOMEN OM TOT RUST TE KOMEN

Le PERCHOIR

Gelegen tussen de Lesse en de Lomme, dankt het dorp Libin zijn rijkdom aan de opbrengst van de omliggende bossen en zijn charme aan de onstuimige en visrijke rivieren. In het centrum trekt een oude boerderij meteen de aandacht. Dit lange gebouw in typische Ardense bouwstijl met leistenen puntdak is ingericht als B&B. Een mooie tuin met bloemen maken het plaatje af. Binnenin liet de eigenaar zich inspireren door de omringende natuur en de legenden om een universum te creëren dat met niets te vergelijken valt. Berk, eik, beuk, ... alle Ardense boomsoorten zijn hier samengebracht en zorgen voor een verrassingseffect bij de logeergasten. Een mysterieus aardmannetje, een mythisch dier, ... alles is gemaakt van gerecupereerde natuurmaterialen. Dit originele gastenverblijf zal u evenveel verrassen als bevallen.

www.leperchoir.net

Les BOUSSINES

Dit is het verhaal van een familie die zoveel van bomen hield dat ze er gebruik van maakten om een comfortabel vakantiehuis mee te bouwen. Bomen hebben een lang leven en door een boom te ontleden kunnen wetenschappers het verleden reconstitueren. Het huis bevindt zich op een plaats waar vroeger de Slag om de Ardennen werd uitgevochten. Een oude eikenboom, getekend door de oorlog, werd gebruikt voor het trappenhuis. De schrijnwerker vond middenin de boom nog scherven van een granaat. De stam van een eeuwenoude eik ondersteunt een tafel voor 14 genodigden.

www.lesgitesderenne.be

Les Boussines

Blik op de Ardennen

Votre journée touristique à ...
Uw toeristische dag in ...

Saint-Hubert

Promenades
Wandelingen

Activités
Activiteiten

Patrimoine
Erfgoed

Terroir
Streekproducten

Richard Mignolet • +32 (0)498/57.37.08 • rignolet@base.be • www.ardenneplaisir.be

EXPERIENCE A NEW DIMENSION

ÉÉN- OF TWEEDAAGSE ONTDEKKINGSTOCHT DOOR DE RUIMTE!

Beleef een één- of tweedaagse
ervaring met het hele gezin: het
bezoek "A SPACE ODYSSEY" en
de astronautentraining!

Infos en reservatie : 061/65 01 33 of 34
of booking@eurospacecenter.be
Euro Space Center • B-6890 Transinne

NEW
SPACE SHOW
11 / 2014

lapage.be

E411 SORTIE 24 • B-6890 TRANSINNE BELGIE • TEL. +32.61/65 64 65 • INFO@EUROSPACECENTER.BE • WWW.EUROSPACECENTER.BE

ER EVEN HELEMAAL UIT

Tekst: Pascal Willems

Van het kortste maar zwaarste met zijn 4,2 km langs het parcours van de laatste Wereldbeker - min de gevaarlijkste afdalingen ter wereld -, tot het langste met zijn 36 km... Houffalize kan uitpakken met zeven bewegwijzerde en onderhouden circuits. De fysieke moeilijkheden en technieken gaan in opgaande lijn, een staalkaart van het beste dat de Ardennen in petto hebben voor MTB-fans, gewone liefhebber of wedstrijdrijder.

Om deze laatste helemaal gelukkig te maken, werd in de omgeving van het Sportcentrum een bike-wash ingericht en zijn er omleggingen tijdens het jachtseizoen. Houffalize, hoofdstad van de mountainbike? Houffalize kan in ieder geval niet meer zonder.

ER EVEN HELEMAAL UIT

Houffalize, hoofdstad van de mountainbike

Freddy Remy

1.000
kilometer
afgebakende
tochten

De meeste bezoekers kiezen de Ardennen als bestemming om in de natuur te wandelen of te fietsen. Dat is geen scoop! De gemeente Houffalize heeft dat al lang goed begrepen. Ze besloot volop in te zetten op haar 'groene goud' en als één van de eerste te investeren in de aanleg en het onderhoud van haar netwerk. En niet alleen voor de tweewielers met trappers. In totaal rijgen de uitgepilde routes voor wandelaars en mountainbikers zowat duizend kilometer aan elkaar. Ja, dat hebt u goed gelezen!

Maar het moet gezegd, de echte impuls voor de beoefening van deze sport in dit hoekje van de Ardennen werd gegeven door de eerste wereldbeker mountainbiken in 2008. Ook al hadden proeven zoals de Grand Raid Godefroy in Bouillon best wel aantrekkingskracht, zeker in het noorden van het land, voor wie graag off-road fietst.

In Houffalize werkt eerst **Freddy Remy** gedurende vijf jaar en sinds twee jaar **Serge Dubucq** aan het onderhoud van deze tracés. We laten ze aan het woord: *"Ook de landbouwers en de meeste jagers hebben hier begrepen hoe belangrijk de mountainbike is voor de plaatselijke economie."*

Voor alle niveaus

Het zwarte circuit, naar analogie met de moeilijkheidsgraden van de skipistes, heeft veel succes. Een parcours volgen dat door de beste mountainbikers ter wereld gereden werd, spreekt geofende MTB'ers natuurlijk erg aan. Volgens Freddy en Serge: *"Sommigen leggen het verschillende keren af of maken een ander langer circuit af met dit geduchte stuk."*

De zes andere circuits zijn een mooie mix van technische moeilijkheden, hoogteverschillen, lengtes, een afwisseling van wegen en landschappen, ... die al wat verder liggen van de MTB-hoofdstad. Sommigen aarzelen niet om eens te gaan kijken in de buurt van Steinbach, Gouvy, Bonnerue, Engreux en andere dorpen en gemeentes in de omgeving.

Van de wereldbeker...

Nu doet het MTB-wereldkampioenschap Wallonië niet meer aan. Tijdelijk of voorgoed, de toekomst zal het zeggen. Volgens de politieke

verantwoordelijken van Houffalize is de uitleg eenvoudig en pragmatisch: het bestek van de Internationale Wielerbond (UCI) was alsmaar minder te verzoenen met de financiën van een kleine gemeente van amper 5.000 inwoners.

Het is een beetje zoals Spa-Francorchamps voor de motorsport. Het volstaat niet om één van de mooiste circuits ter wereld te hebben. Landen beconcurreren elkaar al te fel om een wedstrijd binnen te halen waar de elite van de discipline zich komt meten.

... tot de ROC d'Ardenne

Maar in Houffalize bleven ze niet bij de pakken zitten. Een partnerschap met de ROC d'Azur, het jaarlijks treffen voor MTB-ers in Zuid-Frankrijk, leidde tot de geboorte van de ROC d'Ardenne.

Met meer dan 4000 deelnemers, een familier publiek en een groot percentage Fransen was de eerste editie al een schot in de roos. De meeste vonden de circuits uitstekend, behalve het uithoudingscircuit dat sommigen liever wat technischer hadden gezien.

De tweede editie in 2015 zou het enthousiasme voor de MTB in Houffalize moeten bevestigen. Dat lijkt trouwens weinig twijfel.

De kapel N.-D de la Forêt

Op het hoge plateau nabij Engreux

Le Vieil Engreux

Op de heuvels van Acheffe ... en Houffalize

Het blauwe circuit nr. 2 “Een parcours Houffalize waardig!”

Het zogenoemde circuit nummer 2 is 27 km lang en heeft een positief hoogteverschil van 589 meter, een fysieke moeilijkheidsgraad van 3 op een schaal van 5 en een technische moeilijkheid van 2 op 5. **Net als de andere vijf circuits van Houffalize start het midden in de stad, op de place de Janvier 45 aan het VVV-kantoor.**

Het loopt over het asfalt van de route de **La Roche** tot aan het lyceum. Daar klimt het losjes naar links de bossen in. Het gaat discreet onder het indrukwekkende kunstwerk van de viaduct van de snelweg E25 over de vallei van de Ourthe en in het westen van Houffalize. Dan duikt het naar de **brug van Suhet**. Volgens zij die dit circuit uittekenden en onderhouden is het hier zaak om de billen op te spannen.

Over de brug gaat het naar boven de bossen in naar **Bonnerue**. Het dorp wordt bereikt na een forse lichamelijke inspanning, over keien en stenen. Op het volgende stuk door de velden

duikt al eens wild op dat het woud verliet om te grazen. Verder volgt het een kampeerterrein met de veelzeggende naam **“Au bout du monde”**.

Op naar **Engreux** nu, dat bekend staat voor zijn ADEPS-centrum (BLOSO) en zijn niet te missen streekbistro **“Le Vieil Engreux”**. Vervolgens loopt het circuit langs de kerk, in de richting van het nabije bos om dan naar de **molen van Rensiwez** te trekken en over de brug om de route de La Roche droog over te steken. Het circuit speelt haasje-over met de niveaucurves om de hoogtes van **Acheffe** te bereiken, het kabouterdorp dat beroemd werd voor het bier dat zijn naam draagt. Maar dat wordt best met mate gedronken om nog uit de vallei te geraken en tot aan Les Chêras te klimmen.

Nog even de route de la **Baraque Fraiture** volgen en het is ‘al’ weer tijd om via **Taverneux** terug te fietsen naar Houffalize. Een lus brengt de mountainbiker naar de

Onze-Lieve-Vrouw-van-het-Woud-kapel, een beschermd monument uit 1742. Het circuit eindigt en laat de hoogtes van Taverneux links liggen om af te dalen langs kleine wegen.

Het einde van dit circuit loopt een stuk gelijk met het circuit nr. 5 en loodst ons terug naar het centrum van Houffalize, via de porte de Liège. Een prachtig uitzicht over de stad is de beloning.

Er staat nu 27 km op de teller, maar ook wondermooie landschappen, een flinke dosis frisse lucht, het ontspannen gevoel van een gezonde lichamelijke inspanning. Echt makkelijk is het parcours niet, vooral niet tijdens de eerste kilometers, met hellingen die eindeloos lijken voor de beginners maar ook twee mooie maar toch niet tè technische afdalingen. *“Een zeer mooi circuit, dat goed rijdt en afwisselend is. Kortom, Houffalize waardig”,* zoals een MTB-er het samenvatte.

L'Ourthe à Houffalize

Bij de Moulin de Rensiwez

Houffalize • C2

ROYAL SYNDICAT D'INITIATIVE
place de Janvier, 45
B-6660 Houffalize
+32 (0)61 28 81 16
info@houffalize.be
www.houffalize.be

ER EVEN HELEMAAL UIT

Roadbook

Praktisch

Bewegwijzering :

Het gpx-bestand kan gedownload worden van: www.randobel.be

Waar slapen / eten ?

"Au bout du Monde"

Camping
B-6663 Engreux
www.campingauboutdumonde.be

Moulin de Rensiwez

Camping
B-6663 Mabompré
www.lescabanederensiwez.be

Ol Fosse d'Outh

Vakantiecentrum
B-6660 Houffalize
www.vayamundoclubs.be

Le Viel Engreux

Streekbistro
B-6663 Engreux
vieil-engreux@gmail.com

Taverne des 3 Passerelles

B-6660 Houffalize
+32 (0)61 28 93 84

Bezienswaardigheden

Onze-Lieve-Vrouw-van-het-Woudkapel

Vieux chemin de Sommerain
B-6660 Houffalize

Brouwerij van Achouffe

B-6666 Wibrin
www.achouffe.be

Sportcentra

Sportcentrum van Houffalize

B-6660 Houffalize
www.houffalize.be

Adeps-centrum "Lès Deux Oûtes"

B-6663 Engreux
www.adepts.be

Niet te missen

Roc d'Ardenne

Begin mei
www.sport.be/rocdardenne

Chouffe Classic

Eind mei
www.sport.be/cyclingtour/lachouffeclassic

De eerste Bike-Wash

Sinds kort prijkt trots een bike-wash aan het Sportcentrum in Houffalize. De druk is aangepast aan mountainbikes. Het systeem werkt met jetons van 2€ die beschikbaar zijn bij de gemeente, het VVV-kantoor en het Sportcentrum. Een initiatief dat de verdiende waardering krijgt.

Noodbakens

Ook dit is specifiek voor de MTB in Houffalize. Op alle circuits staan er om de 400 meter genummerde bakens met het cijfer 112 in het rood op een witte achtergrond. Bij problemen moet de MTB'er gewoon 112 vormen op zijn gsm en meedelen bij welk bakken hij staat. De verantwoordelijken van de hulpdienst weten waar ze staan en kunnen dus vlot de mountainbiker in nood lokaliseren. Dit eenvoudige en efficiënte initiatief is al zeer nuttig gebleken! Jammer dat sommigen het nodig vinden om ze mee naar huis te nemen, waarschijnlijk als aandenken aan hun Ardense tocht.

Gevaarlijke afdaling!

Om de mountainbikers te wijzen op het gevaar van bepaalde afdalingen, staan er aan de start waarschuwingsborden. Deze tonen een mountainbiker die OTM gaat ('Over the bar' of over het stuur). Het is een uitdrukkelijke waarschuwing, voor zover dat nog nodig is. Beter voorkomen dan genezen...

Een woud dat NIET vergrendeld is in de jachtperiode

De traceerders van Houffalize beweren dat ze als enige hun parcours aanpassen tijdens de jachtperiodes, of dus van 1 oktober tot 31 december. Op weekends en feestdagen zijn er van de zeven circuits maximaal twee soms gesloten en blijven er nog altijd vijf berijdbaar. Om dat te doen, brengt Serge Dubucq net als Freddy Remy voordien met goed zichtbare oranje pijlen tijdelijke wijzigingen aan de gebruikelijke circuits aan die de jachtzones omzeilen. Ze staan ook netjes aangeduid op een bord aan het vertrek. Zo wordt het bos niet vergrendeld door de jagers, maar blijft deels toegankelijk voor mountainbikers.

Net als zijn twee voorgangers geeft ook huidige burgemeester Marc Caprassé het vlot toe:

"Houffalize dankt zijn adellijke brieven aan het goed aangepaste kader en reliëf voor MTB. Deze discipline gaf ons een mooie reputatie en een echte erkenning in de toerismesector. Voordien moest ik altijd uitleggen dat Houffalize bij Bastenaken lag. Als ik vandaag de naam van onze stad noem, denkt iedereen spontaan 'mountainbike'. Er zijn fietsen, mountainbikes en stadsfietsen met evenementen zoals de Chouffe Classic, het hele jaar door en in elk seizoen. De investering van de gemeente in de wereldbeker bracht en brengt nog altijd rechtstreekse effecten mee. De nieuwe Roc d'Ardenne lijkt een mooie toekomst te wachten. Hij heeft de plaatselijke Fransen zin gegeven om de Ardennen te (her)ontdekken."

Léon de visionair

Hij oogt als een jonge kerel, maar **Léon Lesage** is al lang een heuse pijler van de MTB in Houffalize. Hij was er als de kippen bij om er mountainbikes te verhuren in 1990. Twee weken nadat zijn winkel 'Houffa-Bike' opening, krijgt hij een telefoontje van de Grundig Cup om een proef in Spa te organiseren. De vraag gaat over een circuit van zowat vijftien kilometer. Waarom niet, denkt hij. En verder: "Het is ook vandaag nog het circuit nr. 1 van de brug van Suhet. Daar is het allemaal begonnen. Dan volgt de eerste wereldbeker, die Houffalize op de MTB-wereldkaart zette."

En de verhuur van MTB's? "Dat evolueert voortdurend. We zijn begonnen met 20 fietsen en bieden er nu 70 aan, plus 6 elektrische. Ons cliënteel is 99,9% Nederlandstalig, veel toeristen maar ook sportclubs, onder meer enkele wegfietzers, die de mountainbike willen uittesten. We verhuren aan scholen, vakantiehuizen, campings, aan het domein Ol Foss d'Outh... De mensen worden veeleisend. Ze willen opgehangen MTB's met schijfremmen. De wijsheid leerde mij te investeren in fietsen van kwaliteit. Velen komen terug, het bewijs dat ons materiaal goed en goed onderhouden is."

www.houffa-bike.com

Achouffe en de MTB

Het dorpje Achouffe en de MTB, dat is een mooi liefdesverhaal. De mountainbikers, en niet alleen zij, houden er graag halt. De brouwerij zette mee de schouders onder een wedstrijd die de naam 'Chouffe Marathon' kreeg. Op vrijdag 15 augustus vindt de zevende editie plaats van dit treffen dat bestaat uit tochten van 15, 30 en 45 km en ook uit wedrennen. Voor die races vertrekken de deelnemers in golven van 250 voor afstanden van 60 en 90 km, waarop het Belgisch marathonkampioenschap zal plaatsvinden.

www.euregiobike.org

Actief in de Ardennen

tip

Actief in de Ardennen is een gratis brochure om te wandelen, fietsen, mountainbiken, kajakken, ... in Belgisch Luxemburg. Ze bevat praktische informatie, nuttige adressen, sportieve evenementen en 10 gedetailleerde routes om uit te proberen zoveel u maar wilt.

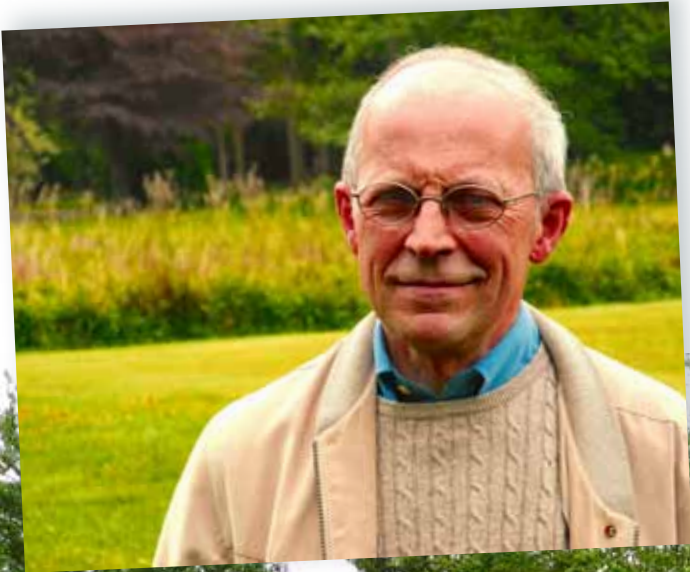
www.luxembourg-toursime.be

DE ARDENNEN ZONDER GRENZEN

Tekst: Jacques Cornerotte

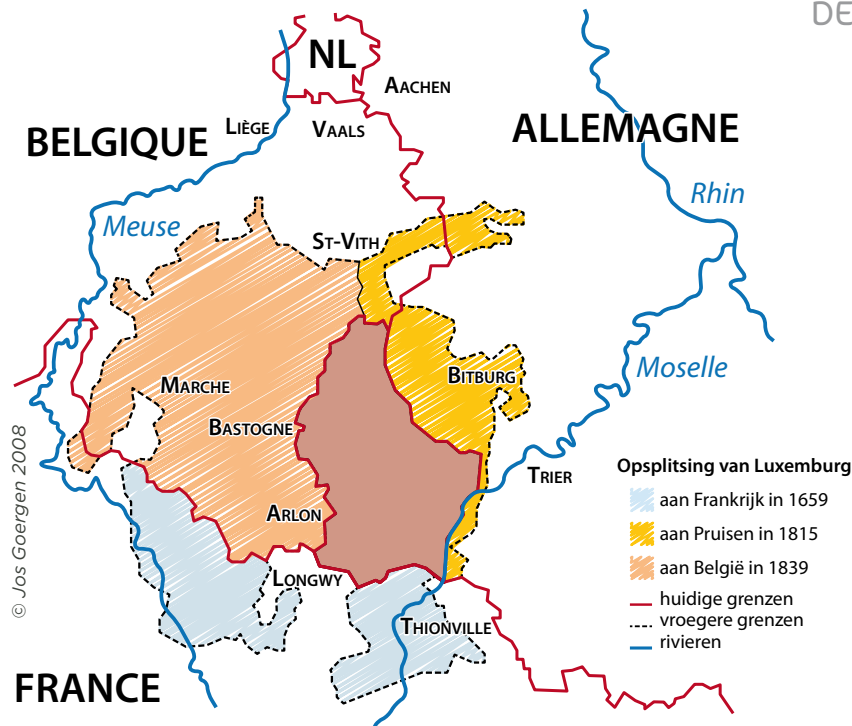
Een vroege, grijzige ochtend in mei. Ik heb afgesproken met Philippe Maldague in de buurt van de indrukwekkende vroegere abdij van Clairefontaine.

Onze man mag dan wel het Internationale Scoutsmuseum opgericht hebben, hij blijft bescheiden. Als het echter om het Aarlens erfgoed gaat, ontpopt hij zich tot een vurig verdediger. Dat vuur is ook nodig om de grenspalen tussen het Groothertogdom Luxemburg en België op te sporen en op te knappen. Tot nu toe heeft de dappere man met zijn verfpotten, penselen en NGI-kaarten eigenhandig 82 van de 287 gietijzeren zuilen langs de grens hersteld! Hij kreeg trouwens onlangs steun van de FTLB in het kader van de projectoproep 'Toerisme en innovatie' (Tourisme et Innovation). Meteen een erkenning van zijn geduldige werk.

Als grote, dikke
potloden
in het
landschap

© Jos Goergen 2008

Twee detailfoto's
van grenspaal 100:

Belgische kant ...
en
Luxemburgse kant

Een stukje geschiedenis ...

1830. De Zuidelijke Nederlanden zijn het beleid van Willem I beu. Hij blijft zijn noordelijke onderdanen maar bevooruden, ten nadele van de zuiderse. De bevolking hier blijft afgesloten van de grote verkeersassen. De economie in het zuiden van het rijk heeft meer weg van overleven dan van welvaart. De mensen voelen zich tekortgedaan, zijn ontevreden en morren. Het vervolg is gekend. De opvoering van de Stomme van Portici in de Muntshouwborg steekt het vuur aan de lont. In Brussel breken overal onlusten uit, die zich al snel uitbreiden tot de zuidelijke provincies. In september aanvaarden de bewindvoerders het principe van een bestuurlijke scheiding. Maar de machine is in beweging en op 28 september wordt België onafhankelijk verklaard. Het huidige Groothertogdom wordt opgenomen in het Belgisch grondgebied. Willem I aanvaardt deze situatie echter niet. Gelukkig vindt het ontluikende België steun bij de vijf grootmachten van die tijd (Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannië, Pruisen en Rusland). De situatie blijft duren tot 1839, wanneer België en Nederland eindelijk het Verdrag van de 24 artikelen ondertekenen.

De tekst splitst Luxemburg in twee: de westerse zone, waar Waals en Lotharings gesproken wordt (met echter ook het Arelerland, of Land van Aarlen), gaat naar België en wordt de provincie Luxemburg. Het Duitstalige oostelijke deel blijft eigendom van Willem I. Zo wordt het Groothertogdom Luxemburg geboren, dat na meer dan zes eeuwen op eigen benen staat! We besparen u de details van de traktaten en diplomatieke middelen om tot dit akkoord te komen.

Ansichtkaart uit 1908: Luxemburgse douaniers voor grenspaal 101 in La Gaichel.

In 1843 krijgt de 148 km lange grens officieel materieel vorm met de plaatsing van 287 gietijzeren grenspalen – die grotendeels vervaardigd werden door de Etablissements Cockerill in Seraing – en van 220 tussenpalen uit hardsteen. Dat gebeurt allemaal onder toezicht van vijf Belgische en vijf 'groothertogelijke' commissarissen. Het was bepaald geen sinecure om deze palen (die meer dan 300 kilo wegen) te vervoeren en op soms erg afgelegen plekken te plaatsen, ver van de verkeerswegen.

De site van Clairefontaine

... voor een zeer leerrijke wandeling

“Ik was echt ontroerd”, vertrouwt Philippe mij toe, “door dit erfgoed en door het werk en al de symboliek die het voorstelt. Ik heb het dus in mijn hoofd gestoken om het geduldig te restaureren, naargelang de beschikbare tijd en middelen.”

Omdat hij niet egoïstisch is, leidt Philippe Maldague sinds 2013 groepen nieuwsgierigen langs deze schatten die al even onbekend als verrassend zijn. Bovendien ontbreekt het in de omgeving niet aan bezienswaardigheden die hij graag samen met zijn bezoekers verkent en waarover hij uitgebreid uitleg geeft. We hadden het al over Clairefontaine, de abdij die Ermesinde stichtte om een vrouwelijke cisterciënzer gemeenschap te huisvesten. Die abdij werd gebouwd tussen 1247 en 1250. Al snel krijgt de jonge gemeenschap de morele en wereldlijke steun van de graven van Luxemburg. In de zestiende eeuw vinden grote uitbreidingswerken plaats aan de gebouwen, waarschijnlijk omdat het aantal roepingen de hoogte in schoot. In de achttiende eeuw worden alle kloostergebouwen opgehoogd,

om te ontsnappen aan de veelvuldige overstromingen van de Durbach. In 1794 luiden de Franse revolutionairen het einde van de abdij in, net als van vele andere religieuze gebouwen in de streek.

Van de abdij naar de fabriek ...

In Clairefontaine bruist ook de staalnijverheid. In 1799 start Charles Simonet met de bouw van wat “Les Fourneaux de Clairefontaine” zou worden. Hij zal er tot 80 arbeiders tewerkstellen tot de fabriek in 1874 definitief de deuren sluit. Daarna zullen de Priesters van het Heilig Hart de gebouwen verbouwen tot een apostolische school die missionarissen voor Congo en Brazilië opleidt.

In 1875 kopen de jezuïeten de abdij over om er een buitenhuis voor de novicen van Aarlen van te maken. Opgravingen ter plaatse legden de graven van Ermesinde en van haar zoon Hendrik bloot in de crypte van de vroegere abdijkerk. Op deze crypte zal dan een kapel worden opgetrokken, dicht bij de bron van de heilige Bernardus.

... langs een dam voor even

Wie de loop van de Eisch naar Steinfort volgt, komt aan indrukwekkende hydraulische installaties. Dit zijn de resten van de stuwdam die gebouwd werd als waterreservoir en voor de elektriciteitsvoorziening van de steden Aarlen en Steinfort. Hoewel het allemaal zeer nauwkeurig berekend was, ontsnapte toch één detail aan de aandacht van de ingenieurs: het debiet van de rivier was te laag. De stuwdam werkte in totaal vier en een half uur! Hij bleef echter bewaard als kunstmeer dat tot 1930 heel wat vakantiegangers aantrok die kwamen baden of roeien op de waterpartij. In 1935 werd het definitief leeggemaakt nadat de boswachter die voor de bewaking instond, erin verdronk.

Aan de rand van de Eisch, grenspalen en overblijfselen van de dam volgen elkaar op.

We sluiten deze erg leerrijke en tegelijk aangrijpende wandeling af met wat spijt in het hart. Onze gepassioneerde gids die zijn onderwerp door en door kent, geraakt maar niet uitgepraat. Hij blijft maar anekdotes ophalen die met deze grens te maken hebben.

Zo vertelt Philippe mij: *“Wist u dat de eetzaal van ‘La Maison Rouge’ in het centrum van Martelange door de grens in twee was gesneden? Tot de grenzen opengingen, was het de baas verboden om het ‘druppelke’ te serveren dat elke lekkere maaltijd aan de Belgische kant van de zaal afsloot.”*

Er zijn zo van die vreemde situaties ...

Arlon • D4

PHILIPPE MALDAGUE

B-6700 Bonnert (Arlon)
+32 (0)63 22 15 53
musee.scout@tvcablenet.be

Een deel van de wandeling loopt langs het ontdekkingspad “Mirador” van 13 tot 15 km (in lus) door de vallei van de Esch. Ook hierover kunt u alle info krijgen bij de toeristische dienst van Aarlen.

Wil u graag meer lezen over het onderwerp, dan is er het boek dat door een andere grote kenner van de Belgisch-Luxemburgse grenspalen geschreven werd: Jos Goergen – *Bornes frontières entre la Belgique et le Grand-Duché de Luxembourg*.

<http://bornesfrontieres.lu>

TEAMBUILDING - INCENTIVE - OUTDOOR - TRAINING - YOUNG ADVENTURE - FAMILYDAY - KICK OFF

WWW.BRANDSPORT.BE

ADVENTURE & TEAMBUILDING

Auberge-Gîte LA LAITERIE à Mierchamps, LA ROCHE-EN-ARDENNE

☎ 0032 (0)84/411 084 - info@brandsport.be - www.brandsport.be

CHALLENGE PARCOURS 'FOREST ROPE ADVENTURE'

PARCOURS CHALLENGE
FOREST ROPE ADVENTURE

KAJAKTOCHT OURTHE

DESCENTE KAYAK OURTHE
KAYAKING ON THE RIVER OURTHE

MOUNTAINBIKE VERHUUR

LOCATION VTT - MOUNTAIN BIKE RENTALS

RAFTEN BIJ HOOG WATER

RAFTING - HIGH WATER RAFTING

WILDWATER KAJAK - CURSUSSEN

STAGES DE KAYAK - WHITE WATER KAYAK COURSES

ROTSKLIMMEN & ABSEILEN

ESCALADE & RAPPEL - ROCK CLIMBING & ABSEILING

PAARDRIJDEN

PROMENADES A CHEVAL - HORSE RIDING

SPELEOLOGIE

SPELEOLOGIE - CAVING

BOOG & BUKS

TIR A L'ARC - ARCHERY & AIR GUN SHOOTING

ORIENTATIE KAART & KOMPAS

RAIDS D'ORIENTATION - ORIENTEERING

KAYAK LA ROCHE-EN-ARDENNE

Rue des Evets, La Roche-en-Ardenne

www.facebook.com/brandsportbrandsport

www.twitter.com/brandsport

Herberg
Auberge
Lodge

"LA LAITERIE"

Auberge "LA LAITERIE":

Een karakteristieke accommodatie voor een gezellig uitje, een zakelijke bijeenkomst, een workshop en overnachten.

Teambuildings en Adventure activiteiten!

Bim BAM bom in LA ROCHE!

Van 12 tot 21 september 2014 vindt in La Roche-en-Ardenne het allereerste BAM! Festival plaats. Dit nieuw multidisciplinair festival zal de hele stad innemen, die al zoveel moois te bieden heeft. Het draait helemaal om kunst, cultuur en muziek. Zowat negentig Belgische en buitenlandse kunstenaars zullen neerstrijken in dit hart van de Ardennen.

Tijd voor een gesprek met **Michel Defays**, coördinator van een team van twaalf vrolijke vrijwilligers, allemaal plaatselijke cultuurliefhebbers.

WAT BRACHT U OP HET IDEE VOOR DIT FESTIVAL?

- Sinds drie jaar organiseren wij samen met de vzw 'Action-Animation-Tourisme' (culturele vereniging van La Roche) enkele kleine tentoonstellingen over de schilderkunst van de negentiende en de twintigste eeuw. Maar we wilden verder gaan in dit concept en ook meer hedendaagse kunstvormen een plek geven. De hele stad zet er de schouder onder, van de handelaar tot de inwoner, en ook de openbare ruimtes worden erbij betrokken. Zelf groeide ik op in een kunstzinnig milieu, met grootouders die schilderwerken verzamelden. Ik had altijd een grote passie voor filosofie en kunstgeschiedenis, zodat ik die werelden ook vrij goed ken.

WAAROM ZOVEEL KUNSTVORMEN?

- We willen verschillende publieksgroepen tegelijk bereiken en diverse culturele benaderingen aanbieden, om zoveel mogelijk mensen aan te trekken. Het is algemeen bekend dat smaken nu eenmaal verschillen. Wij, als organisatoren, zijn zelf van deze streek en we willen onze stad dus graag culturele erkenning geven.

Het hele evenement, behalve het slotconcert, is gratis.

WAT ZAL DE BEZOEKER BELEVEN OP HET FESTIVAL?

- Hij zal verrast zijn! We willen hem verbazen door de Kunst in al zijn vormen te tonen. Bij de selectie van de kunstenaars hebben we de grootste aandacht gegeven aan dit aspect. Natuurlijk komen de beeldende en traditionele visuele kunsten aan bod, zoals de schilderkunst, de gravure, de fotografie, de beeldhouwkunst, keramiek, ... maar ook meer hedendaagse kunsten zoals de zogenoemde 'participatieve kunst', de digitale kunst, street art, performances, de vluchtige kunst... De bezoekers mogen zich verwachten aan originele creaties naar ieders smaak en budget.

BAM IS OOK EEN CULTUREEL EN MUZIEKFESTIVAL, WAT HEBT U OP DAT VLAK IN PETTO?

- Het culturele luik bestaat uit drie lezingen. De eerste is een denkoefening rond hedendaagse kunst en spiritualiteit. De tweede gaat in op het thema van kunst en maatschappij en de derde behandelt het onderwerp van de kunst als een bijdrage tot cultuur, een burgerdaad. Tijdens de tien dagen van het festival zijn ook filosofiecafés gepland. Wat de muziek betreft, zullen zowat overal in de stad orkesten optreden tijdens de weekends. Op het programma? Jazz, orgel, country, rock... en een slotconcert!

La Roche-en-Ardenne • C2

BAM ! FESTIVAL

bam.la.roche.info@gmail.com
www.festivalbam.be

ERRATA

Blik op de Ardennen nr.6 - zomer 2014

Op pagina 63, vermeldden wij het boomgaardfeest in "Le Verger du Pierroy" in Louftémont. Het telefoonnummer was niet volledig.

Le Verger du Pierroy
Isabel Falmagne
Rue du Pierroy 29 - B-6860 Louftémont
+32 63 42 39 37 - +32 476 57 90 18
info@levergerdupierroy.be
www.levergerdupierroy.be

Ook al is het kersenfeest voorbij, u bent altijd welkom in de boomgaard tijdens een "natuurweekend in één van de kamers van dit gastenverblijf.

In het artikel "Fleur onze dorpen op", op pagina 52, is er een foutje geslopen bij de namen onder de foto. De personen links zijn Josiane en Michel Nollet en rechts Paul Petit. Hélène Petit staat niet op de foto.

Waarschijnlijk zijn deze mensen nu druk bezig met de duizenden bloemen die ze met veel zorg hebben aangeplant in hun dorpen Buisson, Roupage en Thimont.

BELGISCH LUXEMBURG op het internet...

Ontdekking
www.luxemburg-toerisme.be

Sociaal netwerk
www.facebook.com/belgischluxemburg

Video
www.youtube.com/user/leluxembourgbelge

IN HET VOLGENDE NUMMER

.....

DOSSIER

OVER BIER EN MENSEN

Hop, mout, gist, water ... bier blijft een iet of wat mysterieuze alchemie. Van de tijd van de Mesopotamiërs tot nu, middeleeuwse brouwsels herschapen door gepassioneerde brouwers tot een schitterend en smakelijk bieruniversum ... volg het lange en mooie verhaal van bier in Belgisch Luxemburg.

LEKKERE PADDENSTOELN IN HET BOS ...

Paddenstoelen fascineren en aan de andere kant maken ze ons ook een beetje bang. Onder het waakzame oog van een mycoloog, gaan we op zoek naar paddenstoelen in onze mooie Ardense bossen ...

HMMM, CHOCOLADE!

Zwart, wit of melk, in reep of praline, warm of koud, puur of met aroma, chocolade laat ons altijd even wegdromen. Ook al is er van "Ardense chocolade" nog geen sprake, toch hebben enkele getalenteerde chocolatiers voor onze streek gekozen om hun culinaire kunsten te ontwikkelen...

HERDENKING VAN DE WINTER 44-45

Mensen die de beruchte Slag om de Ardennen hebben meegemaakt, worden steeds zeldzamer. Tussen verschillende initiatieven praten we met enkele van de resterende getuigen die ons het verleden willen overdragen.

